بوزانتیون

اینجه بولی یومیه غزته صاحب امتیاز و مدیر مسئول

بوزانت کچیان

مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرولو

دائرهٔ مخصوصه‌ده‌در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien, Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ.—ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ. — ՏՈՔԹ. ԼԱՊՈՐՏԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ. — ՊԱՅՔԱՐ ԹՈՒՆԱՒՈՐ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ԴԷՄ. — ԹԷՍԸՐՈՅԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ ՈՐՈՑ ՄԷՋ ԳՈՅՆԵՐՈՒ, ԵՐԱՆԳՆԵՐՈՒ ՃՇՏՈՒԹԻՒՆՆ ՅԱՐԳՈՒԱԾ Է. — ԱԼՔՈԼԸ ԿԸՆԱՅ ՄԵՌՆԻԼ.

Արբեցութեան դէմ պայքարն որ յառաջացած հանգամանք մ'առած է ինչպէս ուրիշ երկիրներու, նոյնպէս Ֆրանսայի մէջ, հիմա խորհրդարանական չրջանակի մէջ մտաւ: Երեսփոխան մը, որուն անունը չի յիշեր Մէտըսին Մօտէրն, Բժշկական Ակադեմիայի քարտուղարին նամակ մը գրելով պաշտօնապէս խորհուրդ հարցուց անոր, հրաւիրելով զայն պատրաստել ոգելից ըմպելիներու պատրաստութեան մէջ գործածուած նիւթերու մէկ ցանկը, որոնց թունաւոր հանգամանքը երական վտանգ մը կնկատուի սպառողներուն համար: Երեսփոխանն երբ պատասխան մ'առնէ, Խորհրդարանէն պիտի խնդրէ փոփոխել կամ խստացնել ոգելից ըմպելիներու վերաբերեալ օրէնքը: Ակադեմիան իր Ալքոլի Յանձնաժողովին զրկեց երեսփոխանին նամակը. այդ յանձնաժողովն արդէն կ'ուսումնասիրէ իր անդամներէն Տոքթ. Լապորտի տեղեկագիրը: Նշանաւոր բժիշկը, Թղթակցի մը հետ ունեցած տեսակցութեան միջոցին սա յայտարարութիւնն ըրաւ.—

«Նախ երեսփոխանը, Ակադեմիին նամակ մը ղրկելովը, Խորհրդարանին մէկ փափաքին համակերպեցաւ, ըստ որում Երեսփ. Ժողովը քուէարկած է Բարիզի երեսփոխան Մ. Էտուար Վայեանի մէկ բանաձեւն որով թախանձանօք կ'խնդրէր կառավարութենէն Ակադեմիին խորհուրդ հարցնել թէ ոգելից ըմպելիներու մէջ ո՛ր տեսակ նիւթերու գործածութիւնն արգիլուելու է»:

Թղթակիցն ըսաւ Տոքթ. Լապորտի թէ անցեալ տարւոյ մէջ նոյն Ակադեմիին ներկայացուցած տեղեկագիրն ի՞նչ եղած է: Բժիշկը պատասխանեց.—

«Ակադեմին երկու տարիէ ի վեր կ'սպասէր որ կառավարութիւնը պաշտօնապէս իրմէ խորհուրդ հարցնէ, ուստի խորհեցայ թէ մեք որ հանրային առողջապահութեան խնդրով զբաղելու պաշտօն ունինք, կրնայինք ինքնաբերաբար գործել: Ատոր վրայ է որ պատրաստեցի տեղեկագիրս, խնդրոյն ամէն կողմերը ցոյց տալով: Արձակուրդի օրերը մօտեցած էին և Ակադեմին եզրակացութիւնս քիչ մը արմատական գտնելով, խնդիրն յանձնեց Ալքոլի իր Յանձնաժողովին: Երեսփոխանին նամակէն ետքը, Ակադեմին յետաձգումներու պատճառ պիտի չունենայ: Այդ մասին չատ գոհ եմ, ըստ որում խնդիրը չատ հասուն և նոյն իսկ անցած ալ է, ինչպէս կ'ըսէր չարունակ հռչակաւորն Կամպէդա:»

Թղթակիցը հարցուց Տոքթ. Լապորտի թէ խիստ միջոցներու ձեռք առնուելուն միթէ ընդդիմութիւններ յառաջ պիտի չգան, քանի որ կարգ մը չահեր պիտի վնասուին:— Բժիշկը պատասխանեց թէ ընդդիմութիւնն արդէն իսկ կազմակերպուած է, թէ ախորժակ բացող ըմպելիներու գործարանատէրերն արդէն սէնտիքա մը կազմած են որոնց կանոնագիրը կցած է իր տեղեկագրին թէ մէկ միլիոն ֆրանքի պատրաստ գումար մ'ունին և և թէ ամէն միջոց պիտի գործադրեն իրենց ձեռնարկատը պաշտպանելու համար: Թղթակիցը պատասխանեց թէ երկրին կենսականութեան հետ ճիշդ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու մէջ անհատական չահերը նկատողութեան չեն առնուիր, ըստ որում ալքոլամոլութիւնը, կամ ըսենք, ալքոլախտը, ուռականութեան (վէրէժ) հետ համերաշխ է, զոհերու, այլասերածներու պատճառ կ'ըլլայ, ցեղերը փճացնելու կ'նպաստէ միայն: Թղթակիցն յարեց թէ առաջին ընելիք բանն է արգիլել վնասակար նիւթերը, և միայն դեղագործներուն կողմէ վաճառումն արտօնել, այն ալ միայն բժշկական դեղագիրներով: Տոքթ. Լապորտ պատասխանեց թէ ուրեմն կ'ուզուի իրապէս ծայրայեղ պայքա՞ր մը մղել արբեցութեան դէմ: Թղթակիցն պատասխանեց թէ քանի որ հանրային առողջապահութեան խնդիր մ'է, բժշկական Ակադեմին պէտք է ամէն բանէ առաջ, ամէն բանէ աւելի անոր առաջնութիւն տայ: Կ'տեսնուի թէ Ֆրանսա, ուր կ'խամրին առողջութիւն, ոյժ, կորով, իմացականութիւն, և դեռ չեմ գիտեր դեռ ինչեր մի միայն ալքոլին երեսէն, լուրջօրէն ուշադրութեան առարկայ դարձուցած է միանգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար այս բոլոր անպատեհութիւնները: Անգլիա ալ, ուր ոճիրք և անձնասպանութիւնք նուազ են քան ուրիշ երկիրներ, ուր տղաք աւելի ոյժով, աւելի կայտառ են, արբեցութիւնն արգիլելու նպատակով խիստ միջոցներ ձեռք առած է որք 1903 Յունուարէն սկսեալ կ'գործադրուին: Հոն ոստիկանները կ'ձերբակալեն աղմուկ յարուցանող և ինքզինքնին կորսնցուցած գինովները, որք կ'դատուին վերջէն և տուգանքով կամ բանտարկութեամբ կ'պատժուին: Երեք անգամ դատապարտութիւն կրած անձ մը, ո՛վ կ'ուզէ ըլլայ ան, եթէ իր ընթացքը չարունակէ, երեք տարի չի կրնար մտնել այդ ծախուած տեղերը, որոց տէրերուն նախապէս կ'հաղորդուին նոյն տեսակ գինեմոլներու անունները: Անսաստող խանութպանները դրամական տուգանքի և բանտարկութեան կ'դատապարտուին: Գինեմոլ երիկ մը կամ կին մը ամուսնալուծութեան կ'դատապարտուին, ևն.: Թուրքիոյ մէջ ալ, ուր բաղդատմամբ ուրիշ երկիրներու՝ արբեցութիւնը դեռ սաղմնային վիճակի մը մէջ է կրնանք ըսել, ուր տղաք ո՛չ տխեղծ են, ոչ տկարակազմ, ոչ լուսնոտ են, ոչ ուռականոտ, արբեցութիւնը պաշտօնապէս արգիլուած է 1903ի Դեկտեմբերէն ի վեր, Կայս. Իրատէի մը համաձայն: Ոստիկանութեան պաշտօնեաներ անսաստողներուն առաջին անգամ կ'ազդարարեն հեռանալ, եթէ չանսան, պատուէր կ'որսուի, և եթէ անփոյթ ալ արդիւնք չունենայ, պատիժ մը կ'սահմանուի:

Միայն մեր ենանդ դասակարգը, մեր գործաւորներն երբեմն քիչ մը համը կը փախցնեն, զի սա համոզումը գոյացուցած են թէ իրենց ոյժը պահող խմելիքն միայն օղին, գինին կամ գարեջուրն են:

Տարակոյս չկայ որ, երբ թէ՛ գինի, թէ գարեջուր չափով կամ քիչ քանակութեամբ խմուին, վնաս չունի տարւոյն մէջ ... արբենալը. Տարէնպէրկ նոյն իսկ այս չափին թոյլատու կը գտնուի—մարդկային առողջութեան կրնան օգնել, և սակայն մոռնալու է թէ ամենաստորին ուշխաստութիւն ունեցողներն անգամ երբ այս տեսակ ըմպելիք չեն գործածած, բնա՛ւ իրենց ոյժը չեն կորսնցուցած: Ֆրանքլին՝ այդ երեւելի Եանքին, զոր Ֆրանսացիք առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսայի մէջ դեսպան տեսան, սկզբան սոսկ գործաւոր մ'էր, տպարանի մէջ կ'աշխատէր. իր ընկերներուն վրայ կ'զարմանար, որք ամէն օր օղի կ'գործածէին, գարեջուրի չէր կ'պարպէին: Անոնց նպատակն ոյժերնին, կորովնին պահել էր... բայց ընդհակառակը չատ ու չատ կ'վնասուէին: Ֆրանքլին ուզեց զանոնք համոզել իր օրինակովը, հասկցուց անոնց թէ այս ըմպելիներն ամբողջ իրենց մարմնոյն ոյժ չտային զատ, մեծամեծ վնասներու առիթ կուտան: Շատ տարիներ ամենայն եղբայրսիրութեամբ անոնց հետ ժամանակ անցուց, ամէն տեսակ ոգելից ըմպելիներէ հեռու կենալով կ'աշխատէր, փորձով ապացուցանելու համար թէ խմելիքներու համար ունեցած ծամով իրենց մէջ գտնուող ամէնէն ուժովին կ'յաղթէր և ոչ մէկուն օգնութիւնը կ'խնդրէր ծանր բեռ մը վերցուցած ատեն. վերջապէս իր օրինակը կարող եղաւ իր ընկերներուն կանոնաւոր և ժուժկալ կեանք մը վարել տալու: Ֆրանգլինի ծննդավայրին մէջ և ուրիշ երկիրներ, այսօր հակալքոլական ընկերութիւններ կազմուած են որոց կէտ նպատակն է ուխտել չխմելու ո՛չ գինի, ո՛չ օղի, ոչ գարեջուր և ո՛չ ալ ո և է ըմպելիք: Այսօր այդ ընկերութիւններ հազարէ աւելի կ'հաշուուին որոց վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ տուած էի նախորդ յօդուածիս մէջ (*):

*** Գինովութեան մէջ չատ աստիճաններ կան. Նախ խմողը թեթեւ զգացութիւն մը կ'ունենայ՝ —որով և դէմքը կը զուարթանայ, ուրախութիւնը կ'աւելնայ, աւելի ճարտասախօս, աւելի համարձակ և հետեւաբար անզգոյշ կ'ըլլայ: — Բայց օղղանին վրայի այդ գինին, բաժակին մէջի այդ գարեջուրը, զուարճութիւնը չուտով խռովութեան կ'փոխանցէ: Ալ անկեց վերջ պոռալ և գաւաթի ձայնէ զատ ուրիչ բան չի լսուիր. ծարաւը կ'աւելնայ, գլուխները կ'տաքնան և կագ ու կռիւ արիւնհեղութիւն ծայր տալ կ'սկսին: Եւ ճիշդ այս պատճառով չէ՞ որ երեւելի բժիշկ, Տոքթ. Տէսքիւսէ սա խօսքերն ըսած է.—

«... Վերջողէս խաղողաբերանը բնոյինք ն'ըլլայ, ամենատաղըն և հեղահօգին ն'նօղէ, վենհերօպը ն+օյնայ, խաղողաները նօսօտօրօր ն'ըլլայ, հեռաւոն եղածը բանել և ըշղօֆելօն ն'ելնէն. փօօօմը բերանը փօրօծ ժամանակը յեռօ+էն ն'էյնայ և ն'նօրէ, երբ օտ+է ելլել օօղէ օտ+երը ն'փօղօն, ն'ֆլօօըէն և սեղանին փօ‑նը ն'էյնայ. օօօտէն ընդհանուր բնօրօբէն մը, օղլօօբէն մը ն'օրէ ֆինօվ մօրփօօն վրայ...»:

Գինովութեան մէջ մարդս իր դատողութիւնը կորսնցնելով՝ առ հասարակ ամենուն հետ միեւնոյն կերպով կ'վարուի, առանց մեծին և պզտիկին ուշադրութիւն ընելու. գլխուն եկածներուն ամենքն ալ միտքը կուգայ, ասոր համար է որ գինով մարդ մը իր ծնողացը, իր ամենասիրելի բարեկամացը չահուն վնաս կրնայ հասցնել և մեծամեծ թշուառութեանց պատճառ ըլլալ անոնց՝ որք հաւատարմութիւն կ'ընեն այս տեսակ անձերու իրենց գաղտնիքը պարզել և ըսել: Խմել, գինով ըլլալ, ու պատահարի մը չհանդպիլ, լսուա՞ծ բան է միթէ:

Ո՛րքան մեծ թշուառութիւններ այս վնասակար վիճակին հետեւանքներն են: Բացէք ո և իցէ մէկ թերթին օրուան դէպքերու բաժինը, անգամ մը աչքէ անցուցէք, ուչի ուչով կարդացէք, և այն ատեն պիտի համոզուիք թէ որքան սոսկալի տեսարաններու առիթ կուտայ այդ անիծեալ թոյնն ու թունաւորումը, եթէ երբեք դեռ համոզում չէք գոյացուցած: Այս կէտերուն վրայ յարմար կ'սեպեմ Տոքթ. Թէսըրոյի օրինակներէն քանի մը հատերն առաջ բերել թարգմանաբար, հասկցնելու համար թէ ինչ մեծ վտանգներու մէջ կ'դնէ մարդ իր կեանքը, սոսկ արբեցութեամբ: Գինով երաժիշտ մը, օր մը Սէնդ Տնէս փողոցին մէջ պանդոկ մը մտնելով կ'երգէր ու կը պոռար, այնպէս որ հոն գտնուող դրացիներուն հանգստութիւնը կ'խռովէր. չատ անգամներ երբ բարեկամաբար ըսին որ կա՛մ լռէ և կամ բոլորովին դուրս ելնէ, գինովը բոլորովին անտարբեր կ'գտնուէր, կ'արհամարհէր զամենքը... կրկին կ'երգէր. և հազիւ թէ սկսած էր, ներկաներէն մին բարկացած, մէջքէն բռնելով դանէն դուրս ըրաւ խեղճ նուագածուն՝ որ ոտքին վրայ կենալու իսկ կարողութիւն չունէր. փողոցին մէջ փռուեցաւ և դժբախտաբար կառք մը անցնելով զանիկա կոխոտեց: Խեղճին կուրծքի ոսկորները կոտրտեցան և մէկ թոքն ալ վիրաւորուեցաւ: Թէեւ Օթէլ Տիէօի հիւանդանոցը չուտով փոխադրեցին, և սակայն խիստ տատանիկ արիւնհոսութեան հետեւանքով մեռաւ: Այլ առակ լուտրուշ: Երկու գործաւորներ գինետան մը մէջ լաւ մը կ'արբենան ու քիչ յետոյ սուսերամարտութեան կ'ելլէ գործը: Հոն գտնուողները զանոնք իրարմէ կ'զատեն, սակայն պահ մը վերջը նորէն կռուելու կ'սկսին ու անոնցմէ մին զէնքը տափարին գրպանը դրած, կ'մօտենայ ընկերոջ և այնպիսի սոսկալի հարուած մը կուտայ որ հազիւ մէկ քանի օր չարչար տանջանքով կ'ապրի խեղճն և վերջապէս կը մեռնի:

Այս եղելութիւնը ոստիկանութիւնը կ'իմանայ և ոճրագործը մահուան կ'դատապարտուի: Տոքթ. Թէսըրոյի հետեւեալ օրինակն ալ բաւական կրնայ ըլլալ գինովութեան ի՛նչ աղէտալի մոլութիւն մ'ըլլալն հասկցնելու: Գիշեր մը, կ'ըսէ Տոքթէօրը, փողոցին մէջ փռուած մէկը կ'բերեն ըսելով թէ մեռած է. սակայն հաքը զանազան միջոցներով և դեղեր գործածելով կարող կ'ըլլայ վերջապէս մեռած—գինովին խելքը գլուխը բերել. երբ հիւանդն ինքզինքը բոլորովին կ'գտնայ, կ'պատմէ թէ իր բարեկամները զինքը ճաչի հրաւիրեցի՛ն չափէ դուրս խմցուցեր են և կ'յիշէր թէ իր բարեկամ ընկերները չատ անգամ իրեն ըսած են թէ չատ նեղացուցեր էր զիրենք: Ինչ՞ւ թէ պատմածն ստոյգ ըլլար. պէտք չէ՞ր որ գոնէ զայն իր կամ իրենց տանն և կա՛մ ոստիկանութեան յանձնէին, առանց փողոցին մէջ ձգելու, ուսկից կառք անցնելն ու զայն կոխոտելը կարելի էր: Խեղճը թէեւ այսպիսի վտանգէ մը ազատած էր՝ և սակայն դարձեալ բժիշկին խնամքներուն կարօտ էր: Սա օրինակէն կ'հասկցուի թէ գինովութիւնն ինչերու պատճառ կ'ըլլայ. պէտք է հեռանալ ալքոլէն, մեռցնելու աշխատելու է ալքոլը: Ալքոլամոլութիւնը մէկէն ի մէկ ծնունդ չառներ և չի կրնար ալ առնել. հետեւապէս երբ ի աղայ տիոց հասկցնել տրուի թէ ալքոլը բացարձակ թոյն մ'է, այն ատեն կ'տեսնուի թէ ալքոլը կը մեռնի՞ թէ ոչ:

Իրաւ, կ'ընդունիմ թէ արբեցութիւնը մեռցնել, արմատախիլ ընել դժուարին բան է, բայց հիմնական կրթութիւն մը, ուխտ մը չատ անգամ կ'բաւեն անոր առաջքն առնել: Կ'ճանչնանք անչուչտ այն վարդապետը, որ հրապարակաւ ուխտեց ու այն օրէն լաւ գիտեմ որ ումպ մը օղի կամ ոգելից ըմպելի բերանը չի դներ: Կը փափաքէի և կ'խնդրէի որ ուսուցիչք, դասախօսք լայն բաժին մը յատկացնէին առողջաբանութեան, խօսելով չարունակ արբեցութեան պատահարներուն վրայ, տովրեցնելով թէ օղին թոյն մ'է և ոչ միայն անհատն այլ ամբողջ ընտանիքը, ամբողջ տոհմը, ամբողջ սերունդը կրնայ փճացնել:

Մօտաբէն մը, ամբողջ ընտանիք մը ղեկեփէ ... ոտել է:

Կրկնենք այս խօսքը չարունակ որ չեմ գիտեր ո՛վ զրուցած է:

Կ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ

(*).—Տե՛ս, Բիւզանդիոն, Թիւ 2,639.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՅԱԽՃԱՊԱԿԻԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Բ.

Քէօթահիոյ մօտերը քաօլէնի հանք մը կ'հայթայթէ նախնական նիւթը, ուրկէ սիրուն առարկաներ կ'չինուէին, զորս սակայն պէտք չէ բաղդատել հին փայանսներուն հետ: Պոլսոյ, Պրուսայի, Նիկիոյ եւ Ադրիանուպոլսոյ մզկիթներն հիանալի փայանսներ կ'պարունակեն: Այս տեսակ փայանսներու գեղեցիկ նմոյշներ ունինք Իւնիոն Ֆրանսէզի, Զամպագօ փաչա Սրահին մէջ, ուր կան նաեւ Սաքսոնիոյ գեղեցիկ բազմաթիւ յախճապակիներ և Տրավզայի աւերակներուն մէջ գտնուած հիանալի զարդանօթ մը, որ չատ լաւ պահպանուած է: Այժմ Պոլսոյ մէջ կ'չինուին փայանս անօթներ և քառակուսիներ, աւազախառն տեսակ մը հողէ: Իրենց գոյնը չատ վայելուչ է և հեռուէն հեռու կ'նմանին հին փայանսներու գոյնին: Էյուպի մէջ կան բրուտներ որ ճերմակ կիտուածապատ փայանսներ կ'չինեն: Վերջապէս, թէ՛ Քէօթահիոյ և թէ Պոլսոյ մէջ չինուած այս փայանսները թէեւ մեծաքանակ չեն, բայց արուեստի գործեր են:

Տարտանէլի արտադրութիւնները տարակաւ կ'նուազին: Երբեմն իր բրուտները տարօրինակ ձեւերով անօթներ կ'չինէին, վառ գոյներով ներկուած և տեղ տեղ ոսկեզօծուած. սա մասնաւոր յատկութիւնն ունէին որ ո և է պէտքի չէին ծառայեր: Սակայն արուեստագիտական գործեր էին մասամբ: Հիմա, այս տարօրինակ անօթները չեն չինուիր գրեթէ, և Տարտանէլ, հասարակ բրուտեղէններ միայն կ'արտածէ, որոնք մասնաւոր յիչատակութեան արժանի չեն: Բնիկ խեցեղէններուն վրայ պիտի չխօսինք, անոնք ստորին տեսակէ են, գէչ չինուած են, և եթէ լաւ ամաններ կ'ուզուին խոհանոցի, պէտք է Ֆրանսայէ բերել տալ, թէեւ սուղ կ'իյնան: Փանք փայանսին: Պարսիկներն որ կերպով մը Արեւելքի մէջ բրուտութեան աւանդապահներն էին, գաղտնիքը սովրեցուցին արաբներուն որ այս ճարտարարուեստը փոխադրեցին Եւրոպա: 1350ին բրուտութեան մէկ քանի կեդրոններ գոյութիւն ունէին Սպանիոյ մէջ, որոց ամէնէն կարեւորն էր Մալակայինը, և այն տեղ չինուած անօթները Դամասկոսի ձեւմը հիացում պատճառեցին: Ապա, այս ճարտարարուեստը Սպանիայէ անցաւ Պալէարեան կղզիները, և Մաժորքէն ծագում առին Մաժոլիք տեսակէ խեցեղէնները: Մեծ արտածում կար այս տեսակ խեցեղէններու դէպ ի Իտալիա, Միջերկրականի եզերքը գտնուող ուրիշ երկիրներ, և մինչև Արեւելք: Սպանիայէ ետք Իտալիոյ կարգն էր, ուր սկսան չինուիլ կիտուածեալ բրուտեղէններ: ԺԵ. դարու վերջը, խեցեղէնի արտադրութիւնն Իտալիոյ արուեստագիտական ճարտարարուեստին կարեւոր ճիւղերէն մէկն եղաւ: Իտալական Վերածնունդը աւելի եւս կատարելագործեց այս արտադրութիւնները, և անգային կիտուածական առաջին խեցեղէնները Իտալացոց ձեռքով սկսան չինուիլ Ֆրանսայի և եւրոպական ուրիշ երկիրներու մէջ: Յիշենք Պուա տը Պուլօնի Մադրիտեան դղեակին արտաքին խեցեղէնները զորս Կիրօլամօ Տէլլա Ռոպիա: Փայէնծա քաղաքը, որ խեցեղէնի մասին կարեւոր կեդրոն մ'էր, հաւանաբար ծնունդ տուաւ այս ճարտարարուեստին որուն համառօտ պատմութիւնն ըրինք: Բայց Ֆրանսացի բրուտները ուզեցին թափանցել այս ճարտարարուեստին գաղտնիքին որ անծանօթ կ'մնար իրենց: 1542ին Մաթէօ Ապպաքէն, «Հողէ կիտուածոյ», Էքուէնի դղեակին համար տեսակ տեսակ անօթներ և փայանսէ յատակներ չինեց, ուր ֆրանսական ճաշակը կ'կցուի իտալականին: Նոյն միջոցին էր որ համբաւաւորն Պեռնառ Բալիսի չինեց իրեն անունը կրող խեցեղէնները: Նոյն ժամանակ ծնունդ առին նաեւ Հանրի Բ. խեցեղէնները, որ այնքան գնահատուած են: ԺԷ. դարու սկիզբը խեցեղէնի առաջին գործարանն հաստատուեցաւ Նվէրի մէջ, և 1632ին չորս գործարան գոյութիւն ունէր: Բայց նրբօրէն գեղազարդուած գեղեցիկ խեցեղէններ չինելէ վերջ, այս գործարաններ, նոյն դարուն վերջերն այլ եւս անարուեստ առարկաներ միայն չինեցին: Եւ մինչ Նվէր կ'իյնար, Ռուան մեծ յառաջդիմութիւն կ'ընէր: Լուդովիկոս ԺԴ.ի թագաւորութեան վերջերը, Ռուանի խեցեղէնները մեծ կատարելութեան հասած էին: Ամբողջ հատոր մը պէտք է Ռուանի արտադրած զանազան առարկաները նշանակելու համար, կիտաճան, պատուանդան, եկեղեցւոյ կանթեղներ, աւազան, կաղամար, ևն. ևն., և բազմաթիւ զարդեր: Ռուանի խեցեղէններն ամենուրեք ընդօրինակուեցան: Ռուանէ վերջ Մուստիէ մեծ կեդրոն մը ֆրանսական խեցեղէններու արտադրութեան, և հիանալի առարկաներ յառաջ եկան անկէ: Բոլոր այս խեցեղէններն անթուրծ կիտուածով զարդարուած էին:

Ստրազպուրկ յախճապակիի նման խեցեղէններ արտադրեց, թրծուած կիտուածի վրայ նկարներով, և այս տեսակն ընդհանրացաւ Արեւելքի նահանգներուն մէջ: Ֆրանսական խեցեղէններու պատմութեան մէջ՝ հետեւաբար, կ'երեւին չորս առանձին տեսակներ, արտադրող քաղաքներուն անունով կոչուած, Նվէր, Ռուան, Մուստիէ և Ստրազպուրկ: ԺԸ. դարուն սկիզբը, խեցեղէնի ֆրանսական ճարտարարուեստը չատ զարգացաւ, և իր արուեստագիտական գագաթնակէտին հասած էր: Բայց միւս ազգերն ալ ետ մնացած չէին այս մասին: Նիւրընպէրկ կ'չինէր կապոյտ գեղեցիկ փայանս մը, և խոչոր կրակարաններ փայանսէ: Հոլանտայի խեցեղէններն ալ, մանաւանդ Տէլֆդի խեցեղէնները կ'նմանէին Չինու յախճապակիին: Իտալիա ալ սկսաւ գեղեցիկ փայանսներ արտադրել, մինչ ժամանակ մը այդ ճարտարարուեստն ինկած էր՝ նոյնպէս Զուիցերիա, Սպանիա, Պելճիա, Շուէտ գեղեցիկ խեցեղէններ կ'արտադրէին: 1710ին Անգլիա կ'արտադրէր նուրբ փայանսը, ճերմակ անփայլ խմոր է, որ կազմուած էր կաւէ, և որուն երբեմն կ'խառնուէր չատ մանր կերպով ծեծուած կայծքարի փոշի: Այս փայանսը, որ գոնէ ներքին գործածութեանց համար չատ վեր էր աւազախառն փայանսէն, մեծ յաջողութիւն ունեցաւ:

Այժմ գրեթէ ամենուրեք գործածուած պնակներն այս տեսակէ են: Այս տեսակ փայանս չինուեցաւ չարունակաբար, 1810էն սկսեալ, Քրէյլի և Մօնդրոյի մէջ: ԺԹ. դարուն սկիզբն արդէն փայանսի ճարտարարուեստը գրեթէ անհետացած էր Ֆրանսայի մէջ. բայց անգլիական փայանսներու ներածումն ի Ֆրանսա և մանաւանդ յախճապակիի տնօրինակ զարգացումը, ամենածանր հարուած մը տուին անոր: Շնորհիւ մէկ քանի գիտուններու աշխատութեանց և ամաթէօրներու ջանքերուն, փայանսի ճարտարարուեստը նորէն սկսաւ ծաղկիլ քառասուն տարիէ ի վեր: Եթէ չէ անցած, գոնէ հաւասարած է հին ատենները Ֆրանսայի մէջ չինուած փայանսներուն: Յիշենք փայանսի նշանաւոր վարպետ՝ Թէօտոր Տէքը, որ բազմաթիւ աշակերտներ հասուցած է, եւ Պուլանժէն, որոնք ֆրանսական խեցեղէնի պատմութեան մէջ նշանաւոր անուն ունին: Զարդական բրուտեղէններու արուեստին մէջ է որ Ֆրանսա մեծ յառաջդիմութիւն ըրած է: Շատ հեռուները գացինք բրուտեղէններու այս ուսումնասիրութեան մէջ, բայց ըստ որում այս արուեստն Արեւելքի մէջ ծնած է, օգտակար դատեցինք մէկ քանի տեղեկութիւններ տալ, անչուչտ պիտի ներեն մեր ընթերցողներն որ լոկ անհրաժեշտ տեղեկութեանց վրայ չծանրացանք: Մասնաւորապէս օգտակար կ'թուի մեզ նշանակել վերջին երեք տարուան մէջ խեցեղէններու և յախճապակիի ֆրանսական արտաքին առեւտուրին թուանշանները:

ԷՐՆԷՍԴ ԺԻՐՕ
Ատենադպ. Ֆրան. Առեւտ. Սենեկի

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԱՆԴԷՊ

(«Թայմզ»ի Բեռլինեան Թղթակցէն, Յն. 19.)

Մերձկուտականներու և երեսփոխաններու հետ վերջին օրերս ունեցած խօսակցութիւններէս որոշ կ'իմացուի որ Գերմանիոյ ձեռամբ այս գաղափարը տարածուած է Ֆրանսայի խորհրդարանական չրջանակներուն մէջ թէ Անգլիա կ'մղէր Ֆրանսան մղել Գերմանիոյ հետ պատերազմի, կամ գէթ ապագայ վտանգ մը կայ փրանքօ-գերման պատերազմի, Անգլիոյ դրդմամբ: Բայց ֆրանսացի ընտրողները բնաւ չեն ուզեր որ Ֆրանսա գործիք ըլլայ Անգլիոյ ձեռքը՝ Գերմանիոյ հետ ունեցած վէճերը կարգադրելու: Նաեւ, Ծերակոյտն ու Երեսփ. Ժողովը, թէպէտ կ'փափաքին Գերմանիոյ հետ ծագած դժուարութեանց լուծման, բայց ֆրանքօ-գերման համաձայնութեան մը կուսակից չեն, մինչ Գերմանիոյ բովանդակ ձգտումն է Ֆրանսայի հետ սերտ համաձայնութեան մը յանգիլ:

Բանակցութիւնք կ'չարունակուին Մարոքի միջազգային դեսպանախորհրդին համար: Գերմանիա կ'պնդէ անոր վրայ մանաւանդ հիմա, քանի որ աչխարհ իմացաւ թէ Անգլիա բացարձակ մերժեր է զայն: Մ. Ռուվիէ ըսեր է Ռատոլինի իշխանի թէ Ֆրանսա չի կրնար դեսպանախորհուրդն ընդունիլ մինչև որ կանխաւ չհամաձայնուի թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ գումարելի ժողովին մէջ: Եթէ յառաջիկային Ֆրանսա և Գերմանիա հասկցողութեան մը գան այս մասին, Անգլիա պիտի չհակառակի, դժուարութիւն չպատճառելու համար Ֆրանսայի՝ իր այժմեան փափուկ կացութեան մէջ: Գերմանիա դիւանագիտական յաջողութեան մը չահեցաւ նախարարի փոփոխում պատճառելով ի Ֆրանսա: Աւելի կարեւոր յաջողութեան մը չահած կ'ըլլայ եթէ՝ դեսպանախորհրդին ամէն կողմէ ցուցուած հակառակութեան չնայելով՝ կարենայ անպայման ընդունիլ տալ զայն ամէն Տէրութեանց:

Ինծ ըսին որ եթէ դեսպանախորհուրդը գումարուի ինչ ինչ պայմաններու տակ, լոկ ձեւակերպութիւն մը պիտի ըլլայ, և հետեւապէս, երկրորդական կարեւորութիւն մը միայն կրնայ ունենալ: Իմ մասիս, տարբեր է իմ գաղափարս: Ինչ որ ըլլայ դեսպանախորհրդին կանխորոշ հրամանագիրը, Գերմանիոյ խօսքովը գումարուելը կ'ցուցնէ թէ ասիկա առաջին յարձակումն մ'է անգլօ-ֆրանսական համաձայնութեան դէմ: Բարիզեան լրագիրք ոմանք կ'ենթադրեն թէ Գերմանիոյ բովանդակ Մարոքեան պայքարն այս նպատակին կ'միտի, և կերպիւ իւիք կ'արդարացնեն Գերմանիան, նկատելով որ Գերմանիա գուցէ իրեն դէմ ուղղուած թշնամութիւն մը կը կարծէր անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը: Դժբախտաբար, միջազգային տագնապ ծագած ատենն է որ Ֆրանսացիներուն մեծ մասը կ'սկսի ուշադրութիւն ընծայել օտար քաղաքականութեան: Ապա թէ ոչ, գերմանական հնարքներն ու ճարպիկ դարձուածները ծանօթ են ուրիշ մի քանի երկիրներու, մանաւանդ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ, և հետեւապէս Գերմանիա աւելի կ'յաջողի Ֆրանսայի մէջ քան այլուր: Երբ Ֆրանսայի խորհրդարանական մարդիկն ըսին ինծ թէ Անգլիա Ֆրանսան իրեն գործիք կ'ընէ Գերմանիոյ հետ ունեցած վէճերը կարգադրելու, պատասխանեցի թէ, եթէ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը խաղաղութեան վրայ հիմնուած չըլլար, Ֆրանսայի հետ անցեալ տարուան կարգադրութիւնը չէր կնքեր, վէճի առմէն պատճառներ միանգամ ընդ միշտ մէջ տեղէն վերցնելու համար: Կ'յուսամ որ այդ կարծիքը սեւեռեալ գաղափար մը պիտի չդառնայ Ֆրանսայի խորհրդարանական մարդոց մէջ, որք այս պահուս կ'վարեն երկրին արտաքին քաղաքականութիւնը, և Անգլիա միջոց մը պիտի գտնէ զիրենք համոզելու իր բացարձակ խաղաղասիրութեան: Այս իրիկուն ըսին ինծ թէ Անգլիոյ և Ամերիկայի բարեկամական ազդեցութեան չնորհիւ երկու օրէ ի վեր ձգտումը նուազած է այս տեղ, թէեւ վերջնական կարգադրութիւն մը չեղաւ դեռ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջև:

* * *

(«Թայմզ»ի Պեռլինեան Թղթակցէն, Յն. 19.)

Աչխարհ զբաղած ըլլալով Ռուսիոյ և Ճափոնի հաչտութեան խնդրով, գերման պաշտօնական և կէս—պաշտօնական գործիչները պատեհ առիթ կ'ունենան Մարոքի խնդիրն ըստ կամս վարելու: Խնդիրն իր էութեամբ այնքան կարեւոր չէ ո՛չ Գերմանիոյ համար ո՛չ ալ այն 10 Տէրութեանց համար որք մասնակցեր էին 1880ի Մատրիտի Դեսպանախորհրդին, բայց բնաւ հոգ չըրին անգլօ-ֆրանսական համաձայնութեան, կամ Ֆրանսայի և Սպանիոյ համաձայնութեան համար: Գերման լրագրաց աղմկալի գործողութեան չարժառիթն աւելի մեծ է, ինչպէս տեսանք անցեալ ձմեռ. տեղի ունեցած կարգ մը կէս—պաշտօնական ձեռնարկներէն, որոց նպատակն էր Ֆրանսայի ընդունել տալ Գերմանիոյ գաղափարն «հորիզոնական երրեակ զինակցութեան մը» համար, որուն անդամակցէին Ռուսիա, Գերմանիա և Ֆրանսա: Ո՛չ Ռուսիա, ո՛չ Ֆրանսա հակամէտ չեն թուիր ընդունելու գերմանական ծրագիրը: Բայց արդի կացութիւնն և կայսեր այցելութեամբ ի Մարոք հաստատուած գերմանական ազդեցութիւնն յայտ կուտան գերման քաղաքական գործիչներուն թէ իրենց ծրագրի իրագործումը դիւրացած է:

Գործածուած միջոցները պայծառ են: Մ. Տէլքասէի համար այս առաջարկը կ'պատմեն թէ Գերմանիայէն վրէժ լուծելու գաղափարին կ'ծառայէր բոլորովին սրտիւ, և իր հրաժարականին այսպէս կ'բացատրուի թէ Ֆրանսացիք ստիպելով զինք հրաժարելու՝ ցոյց տուին թէ փափաքող են Գերմանիոյ հետ իրենց յարաբերութիւնները նոր հիման մը վրայ դնելու: Ֆրանսացի ազգին այս տրամադրութիւնը Գերմանք մեծապէս յուսալից կ'համարին ապագայ ֆրանքօ-գերման համաձայնութեան մը, որ Եւրոպայի համար ալ օգտակար պիտի ըլլայ յոյժ, կ'ըսեն: Եւ եթէ Մարոքի վրայ Ֆրանսա և Գերմանիա իրենց մէջ համաձայնին, յաջորդաբար ուրիշ խնդիրներ ալ կրնան կարգադրել, որոց մէջ պէտք չի մնար, կ'ըսեն, Անգլիոյ չահերն ի նկատի առնելու:

Գերման թերթերն էին նաև որ լուր հանեցին թէ «Գերմանիա ընդունեց դեսպանախորհրդոյ հրաւէրը, և Իտալիա, Աւստրիա և Ամերիկա հաւանած են, և Սպանիա ալ հակառակ չէ», վերջ ի վերջոյ Ֆրանսայի վրայ ձգելու համար մերժումի պատասխանատուութիւնը: Ի մի բան, խաղաթիւրութիւններով լի են գերման թերթերը, և նոյն տեսակին կ'պատկանի նաև Քէօլնիչէ Զայթունկի օտար թղթակցութեանց բաժնին մեծադղորդ մասը. Ասորովհետեւ ներկայ խնդրոյն մէջ Քէօլնիչէ Զայթունկ կ'ձգնի արդարացնել Պիզմարք իչխանին ժամանակաւ իրեն համար ըսած խօսքը թէ «Այս լրագիրն ամբողջ զօրաբանակ մը կ'արժէ Ռէնի վրայ»: Քէօլնիչէ Զայթունկին Լոնտոնի գերման թղթակիցը կ'գրէ թէ «Բարիզէն յարատեւ ջանքեր կ'ըլլան ատելութիւն սերմանելու Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև, Անգլիոյ հետ յառաջ բերելու համար այն յարձակողական և պաշտպանողական զինակցութիւնն որուն սպառնալիքն յաճախ ըրին մեզ դէմ:»

Բայց Պերլինի մէջ կ'մոռցուի թէ Ծ. Արեւելքի մէջ հաչտութեան կնքումն անչուչտ պիտի ազդէ նաեւ այս խնդրոյն վրայ. զի վերջապէս Ռուսիա տակաւին կէս միլիոն զօրք ունի Գերմանիոյ սահմաններուն մօտ, և չպիտի կրնայ հանդուրժել որ Ֆրանսա նուաստացուի Գերմանիոյ կողմէ, կամ այսուհետեւ Պերլինէն տրուելիք հրահանգներուն համեմատ վարէ իր արտաքին քաղաքականութիւնը:

* * *

(«Թայմզ»ի Թղթակցէն ի Ուաշինկթընէ, Յն. 19.)

Մարոքի խնդիրն յանկարծ եկաւ հասարակաց ուշադրութիւնը կորզել Ծ. Արեւելքի պատերազմէն և հաչտութեան բանակցութիւններէն: Գերման դեսպանին Մր. Ռուզվէլդի հետ տեսակցութիւնք կը վերաբերէին նաեւ Մարոքի խնդրոյն: Անչուչտ հիմնաւոր չէին Եւրոպայէն եկած յուզիչ հեռագիրներն որք այսօր վաղը Գերմանիոյ կողմէ Ֆրանսայի դէմ պատերազմի յայտարարութիւն կ'ծանուցանէին: Մ. Նահանգաց մէջ ամէն ոք կ'զգայ թէ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջև, ու հաւանօրէն Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջև, ծանր խնդիրներ ծագած են: Եւ որովհետեւ թէ՛ Ֆրանսայի թէ Անգլիոյ դէմ նախայարձակը Գերմանիա կ'համարուի, այս տեղ հանրային կարծիքը Գերմանիոյ հակառակ կ'երեւի: Ամերիկեան Կառավարութիւնը Գերմանիոյ հակառակ ընթացք պիտի չբռնէ այս խնդրոյ մէջ: Գերման Կայսրն այնքան վստահ է իր անձնական

ազդեցութեան Նախագահին մօտ որ Մարոքի դեսպանախորհրդին համար հրաւէր ղրկեց։ Մ. Նահանգները Միջերկրականի Տէրութիւն մը չեն։ Մարոքի մէջ ամերիկեան շահերը շատ փոքր են, իսկ Ֆրանսայի և Անգլիոյ հետ Ամերիկա սերտ բարեկամութիւն կ'ունի։ Ուրեմն, կ'ըսեն Ամերիկացիք, ինչ պէտք ունինք մասնակցելու դեսպանախորհրդոյ մը որ Ֆրանսայի և Անգլիոյ դէմ ուղղուած է։ Մր. Րուզվէլդ որչափ ալ բարեկամական զգացումներ կ'ունի գերման Կայսեր համար, գիտէ որ Ամերիկացիք և նոյնիսկ Գերման գաղթականներէ սերեալ Ամերիկացիք չեն ուզեր որ Ամերիկա Անգլիոյ կամ Ֆրանսայի դէմ գործէ յօգուտ Գերմանիոյ։ Պատասխանեց Մր. Րուզվէլդ թէ դեսպանախորհրդոյ խնդիրը պիտի քննէ երբ իմացուի որ Ֆրանսա և Անգլիա պատրաստ են մասնակցելու։

Բաց աստի, Ամերիկացիք Մարոքի խնդիրը լոկ պատրուակ կ'սեպեն։ Կ'ըսեն թէ Գերմանիա եւս Միջերկրական Տէրութիւն մը չէ, ինչպէս չէ Ամերիկա։ Արդ, Ամերիկա չնեղացաւ անգլօֆրանսական պայմանագրին իրեն չհաղորդուելուն համար։ Գերմանիա ինչո՞ւ նեղանայ։ Նիւ Եօրք Թայմզ կ'գրէ.—

«Պիւլով 1904 ապրիլ ամսուն յայտարարեց Ռայխսդագին մէջ թէ ֆրանքօ-անգլիական պայմանագրին մէջ գերման շահերուն վնասակար բան չկայ։ Տարի մը ետքը, 1905 Ապրիլ ամսուն, Կայսեր Դանժէր ուղեւորելէն քիչ յառաջ, նոյն Պիւլով իշխան ծանոյց նոյն Ռայխսդագին թէ Գերման Կառավարութիւնը շատ մեծ հոգ կ'ընէ այն վտանգներուն համար որք գերման շահերուն կ'սպառնան ի Մարոք։ Ի՞նչ անցաւ դարձաւ ուրեմն տարիէ մ'ի վեր։ —Ֆրանսայի զինակիցն յաղթուեցաւ նոյն միջոցին, և այս է պատճառը Գերմանիոյ արդի եռանդուն քաղաքականութեան։»

Նիւ Եօրք Դէյլի Նիւզ Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգուած չի տեսներ, Մարոքը բուն պատճառ ըլլայ թէ պատրուակ։ «Բայց Գերմանիա քաղաքական գերակշռութեան թեկնածու է Եւրոպայի մէջ, և ամէն բան պիտի ընէ քայքայելու համար Անգլիոյ և Ֆրանսայի համաձայնութիւնը։ Բայց արդի վէճն աւելի կ'զօրացնէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ բարեկամութիւնը, և ասիկա բարեբախտութիւն է աշխարհի ընդհանուր բարօրութեան տեսակէտով։»

ՏԱՆ. ԽՄԲ.—Դէյլի Նիւզին այս վերջին կարծիքը շատ ստոյգ չի թուիր։ Թանի լեզուն կ'ցուցնէ թէ մաս մը խոհուն Ֆրանսացիք նեղացած են Անգլիոյ, Մարոքի խնդրոյն մէջ շատ յառաջ երթալուն և զիրենք Գերմանիոյ հետ աւելի գժտեցնել ուզելուն համար։ Ֆրանսան Անգլիայէն պաղեցնելու գերմանական ծրագիրը բոլորովին անյաջող չէ եղած, ինչպէս երեւցաւ վերև Թայմզի Բարիզեան թղթակցութենէն ալ։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թանի դիւանագիտական բաժնին խմբագիրը կ'գրէ Յունիս 19ի թիւին մէջ.— «Վարչապետ Մ. Ռուվիէ երէկ առտու ընդունեց անգլիական դեսպան Սըր Ֆրէնսիս Պէրդին, իսկ կէս օրէ վերջ՝ գերման դեսպան իշխան Ռատոլինը։ Մէկ քանի լրագիրներ գրեցին թէ այս երկու տեսակցութեանց միջև կապակցութիւն մը կայ։ Բայց այնպէս չէ։ Սըր Ֆրէնսիս Պէրդի, Մ. Ռուվիէի հետ չխօսակցեցաւ Մարոքի խնդրին վրայ։ Ուրիշ խնդրի մը վրայ դարձաւ խօսակցութիւնը, զի Մարոքի վրայ տեսութեանց փոխանակութիւնը կ'կատարուի ո՛չ թէ Բարիզի, այլ Լոնտոնի մէջ։ Ֆրանսական դեսպան Մ. Բօլ Գամպօն արդէն առիթ ունեցաւ տեսակցելու Լորտ Լէնստաունի հետ։ Մ. Գամպօնին երէկ Բարիզ գալուն պատճառն այն էր որ Մ. Ռուվիէի հաղորդէ այս տեսակցութեանց արդիւնքը։ Ասիկա կ'ըսենք ուղղելու համար այն սխալներն որ կրնային թիւրիմացութեանց տեղի տալ։ Իսկ իրաց բուն վիճակն հետեւեալն է. Ինչպէս Թան ծանոյց հինգշաբթի իրիկուն, մէկ կողմէ Գերմանիա կ'պնդէ որ Ֆրանսա ընդունի դեսպանախորհուրդի սկզբունքը, իսկ միւս կողմէ Ֆրանսա կ'պնդէ որ Գերմանիա դեսպանախորհուրդի գումարումէն առաջ նախնական համաձայնութեան մը գայ Ֆրանսայի հետ։ Իշխան Ռատոլին խնդրեց որ մեք սկզբամբ ընդունինք դեսպանախորհուրդը, իսկ Մ. Ռուվիէ իրեն պատասխանեց թէ կ'ուզէ գիտնալ որ ի՛նչ են գերման կառավարութեան տեսութիւնները դեսպանախորհուրդին քննելիք խնդիրներուն վրայ։ Թէև ցարդ երկու կողմերն ալ իրենց տեսակէտը պահեցին, խօսակցութիւնը դարձաւ Մ. Ռուվիէի ցոյց տուած ուղղութեամբ։ Երէկի տեսակցութեան մէջ գերման դեսպանն ստիպուեցաւ կէս պաշտօնապէս ճշդելու իր կառավարութեան գաղափարները՝ գործին էութեան վրայ։ Հաւանական է որ երբ այս բանակցութիւններն ա՛լ աւելի յառաջ տարուին, համաձայնութիւն մը գոյանայ։ Բայց, առ այժմ, այսպիսի համաձայնութիւն մը չկայ մէջտեղ։ Տեսակցութիւնները շատ քաղաքավարութեամբ և նոյն իսկ բարեկամաբար տեղի կ'ունենան, բայց դեռ բան մը ճշդուած չէ։ Զգտումը թուլցած է, բայց համաձայնութիւն չկայ մէջտեղ։ Գալով Անգլիոյ, ըսինք թէ Յունիս 8ին Սըր Ճերըրտ Լաուդըրի կողմէ (անգլ. դեսպան ի Մարոք) Մարոքի կառավարութեան հաղորդուած պատասխանին համար կարելի չէր ըսել թէ բուն իսկ պատասխան մ'է, բայց կարելի չէ մտքէ ալ անցընել թէ անգլ. դեսպանը բողոքած ըլլայ Մարոքի խնդիրը բարեկամաբար կարգադրելու համար Ֆրանսական կառավարութեան ըրած ճիգերուն դէմ։ Կրնանք աւելցնել թէ Մ. Բօլ Գամպօն Լէնստաունի Մարքիզին հետ տեսակցելէ վերջ հաւաստեց Մ. Ռուվիէի թէ այս պատասխանը վճռական հանգամանք չունի, ինչպէս ենթադրուեցաւ, այլ ազդու ազդարարութիւն մը և բողոք մը այնպիսի քաղաքականութեան մը դէմ որ վնասաբեր կ'համարուի Անգլիոյ կողմէ։ Արդէն անգլիական կառավարութիւնն որոշած է հաստատ կենալ Ապրիլ 8ի պայմանագրին իններորդ յօդուածին վրայ որ կ'ըսէ.— «Երկու կառավարութիւնք յանձն կ'առնեն դիւանագիտապէս իրարու օգնել ներկայ պայմանագրին տրամադրութեանց գործադրութեանն համար։» Մեծն Բրիտանիա ուղղամտութեամբ պիտի գործադրէ այս յօդուածը, և իրեն ցոյց տուած կերպով պիտի դիւրացնէ Ֆրանսայի գործը, Մարոքի խնդրին կարգադրման համար։ Դիւրին է հետեւցնել ուրեմն որ եթէ դեսպանախորհուրդ գումարուի իսկ—ի վերև ցոյց տրուած վերապահումներով— Անգլիա մեր քով պիտի երեւի։ Ահա ա՛յս է կացութիւնը։»

*** Անգլիական Մամուլը կ'շարունակէ քննել թէ Գերմանիոյ բռնած դիրքն ի՛նչ կացութիւն յառաջ բերաւ Եւրոպայի մէջ։ Երկու կարծիք կ'յայտնուի.—Ա. Պէտք է օգնել Ֆրանսայի՝ իր դժուարին կացութեան մէջ, և ոչ թէ զայն կնճռոտել. երկրորդ, տեղի չկայ Գերմանիան գրգռելու, բայց պէտք չէ ալ վրիպեցնել թէ կրնան շատ ծանր դէպքեր պատահիլ։ Սթանտըրտ Մարոքի վրայ յօդուած մը հրատարակելով կ'ըսէ թէ Անգլիոյ դիրքը շատ պարզ է. անիկա յանձն առաւ օժանդակել Ֆրանսայի քաղաքականութեան ի Մարոք։ Եթէ Ֆրանսա իր առջի որոշումէն ետ կենալով փափաքի բանակցիլ Գերմանիոյ հետ, Անգլիա պիտի չհակառակի ատոր, զի Անգլիա բնաւ չի փափաքիր որ Ֆրանսա կռուի Գերմանիոյ հետ, Մարոքի խնդրոյն համար. անիկա ամէն բանէ առաջ առևտուրով զբաղող ազգ մ'է, և ատոր համար կ'փափաքի որ խաղաղութիւն տիրէ աշխարհի մէջ։

*** Թանի Մատրիտի թղթակիցը կ'հեռագրէ.—«Մարոքի խնդրոյն վրայ դեսպանախորհուրդ գումարելու հարցը մեծ ուշադրութիւն գրաւած է հոս, ո՛չ թէ լոկ Ափրիկեան խնդիր մ'ըլլալուն, այլ իբր միջազգային քաղաքականութեան խնդիր մը։ Պաշտօնական, զինուորական և քաղաքական շրջանակներուն մէջ տիրող կարծիքն այն է թէ Գերմանիոյ միջամտութիւնն Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև ազդեցութեանց պայքար մ'է առաւելապէս, զի Գերմանիա ընդ ակամբ կ'նայի անգլօֆրանսական համաձայնութեան, և կ'ուզէ խզել զայն։ Եթէ ի վերջոյ դեսպանախորհուրդ գումարելու որոշում տրուի, Սպանիոյ մէջ ամէնէն աւելի ընդունելութիւն գտնելիք որոշումն այն պիտի ըլլայ որ դեսպանախորհրդին սկզբամբ ո և է կերպով չխախտէ 1904ի անգլօֆրանսական և ֆրանքօսպանիական համաձայնութեանց։»

***

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեցէ կ'գրուի Թանի.— Անխոհեմութիւն կ'ըլլայ տարական կերպով ընդունիլ Մեցէ Հօլօսի ղրկուած հեռագիրը, որուն նպատակն է քննացնել ֆրանսական հանրային կարծիքը, և բնաւ յայտնի չընել Գերմանիոյ տրամադրութիւնները։ Զափազանցութիւն է ըսել թէ Վիլհէլմ Բ.ի Մեց գալէն ի վեր ԺԶ. զօրաբանակը «արտաքոյ կարգի զինուորական պատրաստութիւններ չէ տեսած։» Մէկ քանի շաբաթէ ի վեր սաստիկ քննութիւններ կը կատարուին թէ՛ գերման և թէ ֆրանսական սահմանագլուխին վրայ։ Իրաւ է որ Զօր. Շըէօքել արտօնութիւն տուաւ զօրագունդերու սպաներուն որ արձակուրդ տան զինուորներուն, բայց պայման դրաւ որ արտօնութիւններն իրենց անձնական պատասխանատուութեան ներքև տրուին. մերժումներ ալ եղան և պատճառը չբացատրուեցաւ։ Իրաւ է որ յարաբերութեանց ձգտումներուն մէջ թուլացում կ'տեսնուի, բայց ասիկա ոչ թէ իսկապէս թուլացում մ'է, այլ «սպասողական վայրկեան մը։» Ամէնուն աչքը Բարիզի վրայ յառած է, և յոյս կայ որ Մ. Ռուվիէի և իշխան Ռատոլինի բանակցութիւնք նպաստաւոր ելք ունենան։

*** Պելժ Ռէֆօրմ լրագիրն երկար յօդուած մը կ'հրատարակէ, քննելով սա խնդիրը թէ երբ պատերազմ ծագի Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջև, Պելժիա ի՛նչ պիտի ըլլայ, և սա եզրակացութեան կուգայ թէ Գերմանիա առանց վախնալու Պելժիայէն, իր բանակները պիտի անցընէ անկէ, Ֆրանսայի վրայ յարձակելու համար։ Նոյն լրագիրը կ'ըսէ թէ Էքս—լա—Շաբէլ—Լիէժ երկաթուղին, որ կ'անցնի Լիէժի բերդերուն բոլորտիքէն, ռազմային աքանչելի միջոց մը պիտի ըլլայ գերման յարձակող բանակները փոխադրելու համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՍԱԿԱՐԱՆՔ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Բարիզեան թղթակիցը հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 18 թուով. —Առ այժմ Ռուսիա չպիտի կարենայ Ֆրանսայէն փոխառութիւն մը կնքել պատերազմը շարունակելու մտադրութեամբ։ Անգամ մը որ հաշտութիւնը կնքուի, այն ատեն կարող է ուզած քանակութեամբ դրամ փոխ առնել, և նոյն իսկ նպաստաւոր պայմաններով։ Ահա այս է ներկայ վիճակը ռուսական փոխառութեանց խնդրոյն, որ այնքան փոփոխութիւններէ անցաւ։ Բարիզի Սակարանին մէջ յոյս կար որ հաշտութիւն կ'գոյացուի, և այս հաւատքին պատճառաւ էր որ գիներու փոքրիկ բարձրացում մը տեղի ունեցաւ. միայն թէ կարծիքները շատ տարտամ են, որովհետև ոչ ոք գիտէ ի՛նչ պայմաններ պիտի ներկայացուին Ռուսիոյ։ Վախցողներ ալ կան թէ Ճափոն կրնայ ծանր պահանջներ ընել, որով պատերազմին շարունակութիւնը անխուսափելի կ'դառնայ։ Ուշադրութեան արժանի պարագայ մ'է որ այս շաբթու իրական բարձրացում մը ունեցան միայն ռուս կառավարութեան պարտաթուղթերը և ճարտարական հաստատութեանց բաժնեթուղթերը, որովհետև այս երկուքն ալ գնումներ եղան։

*** Թէ՛ սակարանը և թէ սեղանաւորական կարեւոր հաստատութիւնները շփոթութեան մատնուեցան Մարոքի խնդրին հետեւանօք, որովհետև Գերմանիա շարունակեց պահել իր կարծիքը և որոշ ուղղութիւնը։ Անգլիա չուզեր Միջազգային Դեսպանախորհուրդի մը խօսքն ընել։ Եթէ երբէք Ֆրանսա ընդունի դեսպանախորհուրդ գումարելու հրաւէրը, անգլօսպանօֆրանսական կարգադրութիւնը խնդրոյ տակ կ'իյնայ։ Երբ Ֆրանսա մերժէ, և այս կերպով բացէ ի բաց ընդդիմանայ Գերմանիոյ, կրնայ ըլլալ որ պատերազմ ծագի։ Առևտրական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Գերմանիա շատ նեղացած է որ իր տուած խրատներուն ականջ չի կախեր Ֆրանսա։ Կարծողներ ալ կան թէ Գերմանիա կ'վախնայ անգլօֆրանսական զինակցութենէ մը, այն պարագային երբ ինք հարկադրուի Անգլիոյ հետ պատերազմի բռնուելու. Գերմանիոյ բո՛ւն հակառակորդը Անգլիան կ'նկատուի. Գերմանիա ալ մտադիր է եղեր ներկայ պատեհութենէն օգտուիլ, քանի որ Ֆրանսա տկարացած է իր ներքին երկպառակութիւններէն և Ռուսիոյ կրած ձախողութիւններէն, և այսպէս միանգամ ընդ միշտ ազատիլ Ֆրանսայի ձեռքէն, գոնէ երկար ժամանակուան մը համար։

ՃԱՓՈՆԻ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Նիւ Եօրքէն Յունիս 18 թուով կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թէլէկրաֆ.— Ճափոնի մասնաւոր պատուիրակ Մ. Դաքահաշի Ճափոն կանչուեցաւ որպէս զի Կառավարութեան հետ խորհրդակցի թէ, հաշտութեան կնքման պարագային, լաւագո՞յն է Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ մեծ փոխառութիւն մը կնքել, թէ ներքին փոխառութիւն մը հրապարակ հանել։ Բայց Սակարանին մէջ այս լուրը բնաւ չազդեց ճափոնական արժեթուղթերուն վրայ։

ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐ.— Գործերն առհասարակ շատ գէշ են, և թէպէտ ֆրանսական լուրերն աւելի նպաստաւոր կ'երեւան, բայց նորէն անգլիական քոնսոլիտներուն և ներքին երկաթուղեաց բաժնեթուղթերուն վրայ գիներու անկում մը կ'նշմարուի։ Միջազգային արժեթուղթերը բարձրանալու հակամէտ չեն, և Հարաւ Ափրիկեան հանքային բաժնեթուղթերը, որք վերջերս շատ ինկած էին, ըստ բաւականի բարձրացում կրեցին։ Ամերիկեան թուղթերը կայուն մնացին, բայց գործ չեղաւ, իսկ Մեծ Երկաթուղեաց բաժնեթուղթերն ինկան, որովհետև շաբաթական հասոյթին մէջ նուազութիւն կար։ Այնպէս կ'երեւայ թէ սակարաններու հոգեբանական վայրկեանն արագօրէն կ'մօտենայ. ֆրանքօգերման կնճռոտութիւնը կա՛մ պիտի պարզուի, կամ թէ քիչ ատենէն աւելի յոռի վիճակ մը պիտի ստանայ. իսկ ռուսաճափոնական պատերազմին վերջն ա՛լ հասած կ'երեւայ։ Հետեւաբար սակարաններուն ներկայ վիճակին մէջ, երբ գիներու բարձրացման համար հաշիւ չկայ դեռ բացուած, և երբ դրամը օր օրի կ'առատանայ, եթէ Ֆրանսա և Գերմանիա համաձայնութեան մը յանգին, ամէն կողմ պատրաստ է գործերու բարգաւաճման համար. շատեր նոյն իսկ կ'յուսան թէ յառաջիկայ աշունէն առաջ ալ գործերը բացուին։ (Daily Telegraph, Յնս. 19.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԵՏԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. —Բեդերպուրկէն Յունիս 18 թուով կ'հեռագրեն առ Թայմզ.—Ռուսիա հրաւիրուեցաւ բացատրութիւն տալու, Տնէբէր ռուս յածանաւին կողմէ ընկղմուած անգլիական Սէնթ Քիլտա շոգենաւին համար։ Բեդերպուրկի Անգլիական դեսպանն այսօր կէսօրէ վերջ զօրաւոր բողոքագիր մը ներկայացուց կոմս Լամստորֆի, և նաև պահանջեց որ վնասուց հատուցում ըլլայ։ Դեսպանը յիշեցուց ռուս արտաքին գործոց նախարարին թէ Ռուսիա խոստացած էր չկրկնել Նայթ Քըմէնտըրի դէպքը, և թէ այս մասին հարկ էր հրահանգներ տալ ռուս նաւային իշխանութեանց։ Կոմս Լամստորֆ ի պատասխան, իբր ասկէ առջի ըսածները կրկնեց և խոստացաւ նոր հրահանգներ ղրկել ռուս ծովային պաշտօնատան։ Արդարեւ ռուս կառավարութիւնը փորձած էր հարկ եղած ազդարարութիւնը ղրկել, բայց չէր յաջողած Տնէբէր յածանաւին հետքը գտնել։ Իրողութիւնն այն է որ ռուս Ծովային Պաշտօնատունը կատարելապէս կազմալուծուած է. դեռ վերջերս Ըլծ ռուս մարտանաւը նմանօրինակ պարագաներու տակ չէզոք առևտրական նաւ մը ընկղմեց. Ծովային Պաշտօնատունը տեղեկութիւն չունէր թէ մէկ քանի օր առաջ Ըլծ Պադավիա հասած է։ Նմանապէս չի գիտեր թէ ո՛ւր կ'գտնուին Քուպան և Թէրէք, որք Զուշիմայի նաւամարտէն քիչ առաջ անգլիական շոգենաւ մը բռնեցին և մտադիր էին Վլատիվոստոք տանիլ։ Լուրջ պատճառներ ունիմ յայտարարելու թէ ռուս կառավարութիւնը խորապէս և անկեղծօրէն կ'ցաւի Սէնթ Քիլտա շոգենաւին եղած անիրաւութեան համար, և թէ՝ իր կարողութեան սահմանին մէջ ամէն բան պիտի ընէր այդ դէպքին տեղի չտալու համար. նմանօրինակ պարագայի կրկնութեան մը առաջքն առնելու համար ալ ամէն ջանք պիտի թափէ։ Ռուս վարչութիւնը անհաճոյ կացութեան մը մէջ ինկաւ, երբ Քալթոն անգլիական շոգենաւը դատողները վճռեցին թէ սկզբամբ բամբակը բացարձակապէս պատերազմական արգիլեալ նիւթ չէ. այլ իւրաքանչիւր նմանօրինակ դատ պէտք է վճռուի պարագային համեմատ։ Հետեւաբար Սէնթ Քիլտաի բամբակի բեռը պէտք չէր պատերազմական արգիլեալ նիւթ համարել, մինչև որ Գրաւմանց Ատեանի առջև դատավարութիւն տեղի ունենար. ահա այս կերպով Ռուսք ձեռքէ կ'հանեն իրենց վերջին պատճառաբանութիւնն ալ՝ առևտրական չէզոք նաւեր ընկղմելու, այն ենթադրութեամբ թէ արգիլեալ նիւթ կը տանին։ Բեդերսպուրկի մէջ կ'հաւատան թէ քանի որ Ռուսիա անկարող է ներկայ պարագային վերջ մը դնել իր յածանաւերուն ծովասպատակային արարքներուն, ամէնէն աւելի վնասակից ծովային տէրութիւնք պիտի հարկադրուին միջոցներ ձեռք առնել, որպէս զի ռուս կառավարութեան հրամանները զեկուցուին իրենց պատկանեալ մարտանաւերուն հրամատարներուն։

*** Ի պատասխան Բեդերպուրկի անգլիական դեսպանին բողոքին, կոմս Լամստորֆ խոստացաւ անմիջապէս Սէնթ Քիլտա ընկղմելու շոգենաւին խնդիրը ներկայացնել ծովային նախարարին, որ տեղեկութիւն մը չունի Տնէբէր յածանաւին ո՛ւր ըլլալուն մասին, և անոր վրայ ալ ոչ մէկ ծանօթութիւն ստացած է։ Կոմս Լամստորֆ յարեց թէ անցեալ տարի անգլիական կառավարութեան տրուած երաշխաւորութիւնը տակաւին բեկանուած չէր, և թէ իբր 12 ամիսէ ի վեր ո և է հակառակ դէպք չէր պատահած։ Կոմս Լամստորֆ կ'կարծէ թէ Ս. Քիլտաի պարագան անջատ խնդիր մ'է, և հաւանօրէն արդիւնք է Ծ. Արեւելեան ռուս նաւային իշխանութեանց թիւրիմացութեան և կազմալուծման։ Ռուս ծովային նախարարութիւնը կ'հաւատայ թէ Օլտհամ ընկղմած չէ։

ԱՀԵՂ ՆԱՒԱՄԱՐՏԸ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Թօքիոյի թղթակիցը հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 18 թուով.—Ճափոնի նաւատորմը պատրաստուած էր շա՛տ աւելի լուրջ նաւամարտի մը, քան ինչ որ պատահեցաւ։ Ծով. Թօկոյի ո՛ւր ըլլալուն մասին եղած բոլոր գուշակութիւններն ալ անճիշդ էին. մէկ քանիները բաւական մերձաւոր գաղափար մը յայտնեցին, բայց ոչ ոք ճիշդ տեղը հասկցաւ։ Ճափոնի նաւատորմը շատ լուրջ պատրաստութիւններ տեսած էր. նաւային հիմնալի նոր խարիսխ մը հաստատեց, որ ունէր առաջնակարգ խարսխատեղի մը, փայտեայ թումբեր և պատնէշներ, մնայուն աշտարակներ, որոց վրայ զետեղուած էին բերդաքաղաքի առաջնակարգ թնդանօթներ։ Բաց աստի, շատ տեղեր, ինչպէս Դալիէնվան և Տալնի, կէս մը ամրացուած և ականներով լեցուած էին։

ԼՈՒՐԵՐ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ. — Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը հետեւեալը կ'հեռագրէ Թօքիոյէն, Յունիս 18 թուով.—Ռուս հեծելազօրաց կայան մը հաստատուեցաւ Բէտուրի մէջ (Մոնկոլիա)։ Այս արարքին պատճառ՝ սա ցոյց կ'տրուի թէ Չինաստան անկարող է իր չէզոքութիւնը պահպանելու։ Բէքինի կառավարութիւնը կը կասկածի որ Ռուսիա Մանչուրիայէն դուրս հանուելէն վերջ գուցէ գրաւէ Մոնկոլիան։ Ռուս սպաներն ու զինուորներն անձկութեամբ կ'սպասեն հաշտութեան կնքումին և այլ ևս կռուելու գաղափար չունին։ Ամրութեանց Զ. թնդանօթաձիգ զօրախումբը Վլատիվոստոք հասաւ Քրոնշդատէն, և այս պահուս նոր ամրութիւններ կ'շինէ, կամ թէ գոյութիւն ունեցող դիրքերը կ'զօրացնէ։ Նոր ճարտարագէտներ ալ հասան։ Պալթիկի ռուս տորմիղը քանի կ'մօտենար աղէտքին վայրը, հաղորդակցութիւնք այնքան կ'դժուարանային և քիչ ատենէն անկարելի պիտի ըլլայ ռազմադաշտէն Բեդերպուրկ լուր հաղորդել։ Սաղալին կղզին պահակազօրքը նոր օժտ և թնդանօթ ստացաւ. ասոնց մէկ մասը Քորսաքօֆի մէջ կ'գտնուի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԱՀԻՆ ՆՈՒԷՐՆ ԱՌ ԷՏՈՒԱՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐ.— Ինչպէս գրեցինք, Շահը կապերտ մը նուիրեց Էտուարտ թագաւորին, ի յիշատակ իր վերջին այցելութեան։ Տէյլի Թէլէկրաֆ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կ'հաղորդէ այս արքայական նուէրին վրայ։— Պարսկաստան նշանաւոր է՝ իր գորգերով, բայց պարսկական գործունէութեան գեղեցկագոյն օրինակն այն է զոր Պարսկաստանի Շահը նուիրեց Անգլիոյ թագաւորին։ Մասնաւոր պատուիրակութիւն մը Անգլիա եկաւ իր հետ բերելով այս թանկագին կապերտը, որ շատ խոշոր ըլլալուն կարելի չեղաւ բանալ զայն Լոնտոնի պարսկական դեսպանատան մէջ։ Պալատական դահլիճ մը ծածկոյթն ըլլալու շատ կ'յարմարի իր մեծութեամբ և չքեղութեամբ։ Սովորական մեծութեամբ պարսկական գորգ մը վեց ամիսէն կամ մէկ տարուան մէջ կ'շինուի, որովհետև ձեռքով կ'հիւսուի։ Վերջին անգամ Շահն Անգլիայէն Պարսկաստան դառնալուն պէս անհամար գործաւորներ աշխատցուց և ամէն ջանք թափուեցաւ փութացնելու համար կապերտին պատրաստութիւնը, բայց ձեռնարկուած գործն ա՛յնքան ահագին էր որ երեք տարիներ պէտք եղան լրացման։ Կապերտին վրայ հիւսուած է շատ մանրամասն խորհրդանշան մը, որուն մէջ գրուած է «Էտուարտ է.» Շահին մասնաւոր պատուիրակութիւնը թագաւորին ալ նուէր մը բերաւ, որ զարդասեղ մ'է ադամանդակուռ եւ թանկագին բերուզակներով բանուած, բնիկ պարսկական գործ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.—Պերլին և իր քոյր քաղաքը՝ Շարլօդէնպուրկ այս պահուս հետաքրքրական փորձ մը կ'կատարեն, հիմնելով «անտառային վարժարաններ», քաղաքապետութեանց և մասնաւորներու կողմէ նուիրուած դրամով։ Պերլինի և Շարլօդէնպուրկի մերձակայ եղեւնի անտառներուն մէջ ամառնային բնակարաններ շինուեցան, օդին և արեւի ճառագայթներուն ենթակայ վայրերու վրայ։ Այս շէնքերուն մէջ կ'հաւաքուին հարիւր քան տկար տղաք և աղջիկներ, 6էն 14 տարեկան։ Ասոնք հանրակառքով առտուն ժամը ութին քաղաքէն մեկնած կ'երթան անտառներն և իրիկունը ժամը 7 1/2ին կը վերադառնան։ Ճամբու ծախքը իրենք չեն վճարեր. մանչ և աղջիկ միասին դաս կ'առնեն, ըստ կարելւոյն բացօդեայ։ Դասերն կէս ժամէ աւելի չեն տեւեր, իւրաքանչիւր դասէ վերջ, երկար ատեն տղաքը կ'զբօսնուն։ Աղջկանց կ'սովրեցնեն ծաղիկ և բանջարեղէն մշակել, իսկ մանչերուն՝ հող հերկել և շէնք շինել։ Իւրաքանչիւր աղջիկ կամ մանչ, անտառին մէջ իր նախընտրած տեղը կ'երթայ դաս պատրաստել։ Խոհանոցի վերաբերեալ գործերը Կարմիր Խաչի հիւանդապահուհիի մը հսկողութեան տակ են, տղաց կ'տրուի օրական մէկ լիտր կաթ և պարզ ուտելիքներ։ Մինչև հոկտեմբեր այս վարժարանը պիտի մնայ անտառին մէջ. ձեռք բերուած արդիւնքները շատ գոհացուցիչ են։ Անարիւն կամ տկար տղաքը սկսած են կերով առողջանալ։ Յոյս կայ, որ կ'ըսէ Տէյլի Թէլէկրաֆի Պերլինեան թղթակիցը, Գերմանիոյ միւս քաղաքներն ալ այս դրութեան հետեւին։

ԲԱԶՄԱՄՆՈՒՆԴ ԴՈՒՔՍ ՄԸ.—Միլանէն կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թէլէկրաֆ.— Այսօր, Յնս. 18, տեղի ունեցաւ մկրտութեան հանդէսը՝ Բարմայի դուքսին քսանևմէկերորդ զաւկին։ Դուքսին բոլոր զաւակներն ալ ողջ առողջ են, ի բաց առեալ անդրանիկը՝ Մարի Լուիզ իշխանուհին, որ Պուլկարիոյ իշխանին ամուսինն էր։

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ԻՍԼԱՆՏԱ.— Իսլանտա կղզիէն Քօբէնհակ լուր տրուեր է թէ Մարքոնի Հեռագրական Ընկերութիւնը մտադիր է ներկայ ամսոյ վերջն անթել հեռագրի կայան մը հաստատել Րէյքժէվիքի մէջ։ Այս կայարանը Սկովտիոյ հիւսիսային ափերէն ղրկուած անթել հեռագիր պիտի ընդունի։ Ցարդ Իսլանտա կղզին հեռագրական հաղորդակցութեան մէջ չէր։ Հիւսիսային Հեռագր. մեծ ընկերութիւնն արդէն պայմանագիր կնքեց մինչեւ յառաջիկայ ամառ հեռագրական պարան մը հաստատելու։ Ինչպէս կ'երեւայ, այժմ Մ. Մարքոնի պիտի մրցի ընդծովեայ պարանին հետ։

ՖԷՄԻՆԻԶՄԸ Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌ.—Հիւսիսային Ամերիկեան Բեւեռային Քլիւպը հաւանեցաւ որ արշաւանքին ընկերանայ Օր. Պէպ. հրամատար Բիրիի կինն ու տասներկու տարեկան աղջիկն ալ պիտի երթան միասին, բայց ասոնք պիտի յառաջանան մինչեւ պաշարի վերջին կայարանը, իսկ Օր. Պէպ անկէ անդին ալ պիտի երթայ բեւեռախոյզներուն հետ, բալլիրի վրայ նստած, ինչ որ ձեռնարկին ամէնէն կարեւոր և վտանգաւոր մասն է անշուշտ։ Նիւ Եօրք Ուօրլտի մէկ ներկայացուցիչը տեսակցեցաւ Օր. Պէպի հետ, որ ըսաւ թէ «քանի որ այրերդ կրնաք արշաւանք մը ի գլուխ հանել, ես ալ կարող եմ. իմ բեւեռային արշաւի կազմակերպութիւնն անթերի է։» Օր. Պէպ եռեսուն տարեկան գեղեցիկ և ամերիկացի կնոջ տիպար մ'է. Օր. Պէպի գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ անթել հեռագրի մեքենաներ հաստատել. անիկա գիտէ հեռագրել և սղագրել. ճարտար լուսանկարիչ ալ է։ Բեւեռային արշաւանքին լուսանկարներն ինք պիտի հանէ և թերթերու ղրկուելիք թղթակցութեանց հոգն ալ իր վրայ է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՑՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Լումէի (Գոսովա) փոխ—կառավարիչ կարգուեցաւ Գոզանիի փոխ—կառավարիչ Սիւլէյման էֆ., որուն յաջորդեց Գաեալաէի փոխ—կառավարիչ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.։ —Լեմնոսի կառավարիչ Խայրի պէյ բարձրացաւ Միրիմիրանութեան աստիճան։ — Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Ղալաթիոյ օտար ապրանաց մաքսատան գնահատիչ Ֆաւրի պէյի։ — Գ. Օսմանեան պատուանշան տրուեցաւ Օսմ. Տէրութեան բարեկամ և Անգլ. Խորհրդարանի անդամ Սըր Ալպէրդ Ռոլիթի։

ՊՈԼՍՈՅ փոթորիկին պատճառաւ յառաջ եկած վնասներուն վրայ քննութիւն կատարելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովն երէկ եւս գումարուեցաւ, և քննեց թաղապետական պաշտօնեաններու կողմէ ղրկուած տեղեկագիրները. զեկուցուեցաւ ծովային պաշտօնատան թնդանօթարանի վերատեսչութեան, և Կայս. Ա. և Բ. զօրաբաժիններու հրամատարութեանց, որպէս զի յանձնաժողովին ղրկեն ցամաքային և ծովային զօրաց հրամատարներու, սպաներու և զօրաց վնասեալ բնակարաններու ցանկը։ Յանձնաժողովը իր խորհրդակցութեանց տեղեկագիրը մատոյց յոտս Կայս. Գահոյից։ Հրամատարներու, սպաներու և զօրաց վնասեալ բնակարանները քննելէ, և վնասին չափն որոշուելէ վերջ պիտի սկսուի Կայս. նպաստին բաշխման։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Սերպ գործակատարն և Ռէժիի ընդհ. Տնօրէն Մ. Ռամպէռ երէկ տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։—Սեւ Լերան գործակատարը տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ, անոր ապարանքին մէջ։—Պուլկար գործակատարն և Պուլկարիոյ թղթատարական և հեռագրական նախարար Մ. Սթոյանով երէկ տեսակցեցան Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Սայիտ փաշայի հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.—Օլիմբոսի շրջակայքը, Պելիֆանի (Գաթրին) բարձանց վրայ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ անցեալ օր Օսմ. զօրաց և չորս հոգիէ բաղկացեալ պուլկար աւազակախումբի մը միջեւ, որմէ երկու հոգի սպաննուեցան և մէկ հոգի վիրաւորուելով սկսաւ փախչիլ, մնացեալ ընկերոջն հետ, գիշերուան մութէն օգուտ քաղելով. աւազակներու զէնքերը գրաւուեցան։—Սիրոզի շրջակայ Տիրվիշթէ գիւղին մէջ պահուըտած 10 աւազակներ ձերբակալուեցան առանց զէնք գործածելու պէտք ըլլալու. միայն կրցաւ փախչիլ աւազակապետ Եորկի Գաբոսն, որ իբր վտանգաւոր ծպտուած էր։—Ձերբակալուեցաւ Եորկի անուն ուրիշ Պուլկար մը, որ Ապրիլին կրակի տուած էր երկու Պուլկարի տուն, և փախած էր Պուլկարիա, բայց այս օրերս դարձած էր իր գիւղը, Բոզբոնիք։—Բուլտէի շրջակայքին սպաննուեցաւ պուլկար աւազակ մը որ զէնք պարպած էր Օսմ. զօրաց վրայ։—Գամանովայի (Գոսովա) Պլագոֆչէ գիւղին մէջ սպաննուեցան հռչակաւոր աւազակապետ Եովան և իր ընկերներէն ոմանք, ու գրաւուեցան անոնց զէնքերը։ Վերջերս ձերբակալուեցան նաև նոյն աւազակախումբին պատկանող երկու հոգի։— Անցեալ օր գրեցինք թէ Սելանիկի շրջակայքը պուլկար աւազակախումբ մը ընդհարման մը միջոցին ունեցաւ հինգ սպանեալ, որոնց մէջ է նաև աւազակապետը։ Գրաւուեցան աւազակապետին վրայէն գտնուած կարգ մը վնասակար թուղթեր և կնիք մը։

ՏԱՂԻԿԻ համաճարակ մը կ'տիրէ այս պահուս Պոլսոյ մէջ, և ի մասնաւորի Բերա, Աղտճամի և Ղալաթիա։ Եդի Գուլէի յունական հիւանդանոցին մէջ 15 հոգի կայ ծաղկախտէ վարակուած։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ միջեւ հեռագրական և թղթատարական պայմանագիր մը կնքելու համար կատարուած բանակցութիւնք այս օրերս պիտի վերջանան, և պուլկար թղթատարական և հեռագրական նախարար Մ. Սթոյանով որ պաշտօն ունէր բանակցութիւնները վարելու, գալ շաբթու կ'մեկնի Պոլիսէն։

ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ.— Նկատելով որ ճամբաներու աւրուած մասերը ժամանակին չնորոգուելով, ի վերջոյ բոլորովին կ'աւրուին, և հարկ կ'ըլլայ մեծ ծախքերով ամբողջ ճամբաները նորոգել, ասկէ վերջ, աւրուած մասերն անմիջապէս նորոգելու և ճամբաներու լաւ պահպանման վրայ հսկելու համար, առ մէն մի 6 քիլոմէտր գլուխ 150—200 զր. ամսականով մնայուն նորոգիչներ պիտի դրուին. դարձեալ, ասոնց վրայ հսկելու համար՝ 250 զր. ամսականով մէյ մէկ պետ պիտի կարգուի։ Ճամբաներու նորոգիչներուն համար առ մէն մի քիլոմէտր խրճիթ մը պիտի հաստատուի, որուն շինութեան համար ծախք պիտի ըլլայ մինչեւ 3000 զր.։ Նորոգիչները պիտի ընտրուին գիւղացիներէն և նախապատուութիւն պիտի տրուի անոնց որք աւարտած են իրենց զինուորական ծառայութիւնը, և երաշխաւորութիւն պիտի առնուի անոնցմէ։

ԿԱՐԿՈՒՏ ԵՒ ՓՈԹՈՐԻԿ.—Սիրոզէ կը գրուի.—Անցեալ օր տեղատարափ կարկուտ եկաւ Նիկրիդայի մէջ, և մեծապէս վնասուեցան թթաստաններն և այգիները։ Սիրոզի շրջակայքը վերջին ատեններս շատ յառաջ գացած է շերամաբուծութիւնը. առաջ շատ քիչ էր արտադրուած խոզակին քանակը, մինչ անցեալ տարի արտադրուեցաւ 150,000 քիլօ խոզակ, որով 60 հազարը Նիկրիդա, 40,000ը Ճումաայի Պալա, և 35,000ը Բորվիտէ։ Խոզակին կէսը պիտի փճանայ, զի թթենիները կարկուտէն վնասուած ըլլալով, շերամի տրուելու համար շատ քիչ տերև միայն մնացած է. 15,000 ոսկի վնաս կայ կարկուտին պատճառաւ։ —Պրուսայէ կ'գրուի.—Փոթորիկը բաւական վնաս պատճառեց Պէշէր Տաղի եռեւ կողմերը։ Բազմաթիւ թթենիներ արմատախիլ եղան։ Անձրեւէն յառաջ եկած փոթորիկին պատճառաւ խոնաւութիւն յառաջ եկաւ, և ֆլըշըշի համաճարակ մը ծագեցաւ։ Խոզակի առաջին բերքն սկսաւ ծախուիլ։

ԿԱՅԾԱԿ.— Մայիս 29ին Դարաբուռնարի շրջակայ արտերէն միոյն մէջ կ'աշխատէին ութը պուլկար այր ու կին, երբ յանկարծ փոթորիկ ծագելով, կայծակ ինկաւ, և մեռան 1 կին և 12 ու 18 տարեկան երկու աղջիկ, իսկ 1 կին ու երեք այր մարեցան՝ վախնալով, բայց քիչ վերջ յաշխարհեցան։—Նոյնպէս նոյն գիւղին մէջ չանթահար եղաւ Վէլի անուն մէկը, և թեւերն վիրաւորուեցաւ եղբայրը Հիւսէյին։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամ 7 ու կէսին հրդեհ ծագեցաւ Վէֆա, Սիւլէյմանիէ ճամբէսի, գինեբարանի խրճիթ մը, որ այրեցաւ ուրիշ երեք խրճիթներու հետ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Տ. Եղիշէ եպսկ. Դուրեան երկուշաբթի օր Արմաշ կ'մեկնի, իր հետ տանելով Արմաշական վարդապետներ։—Ն. Սրբազանութիւնն երէկ Սկիւտար Ազգ. գերեզմանատունն երթալով այցելեց իր օրհնեալ տիրամօր հողակոյտն և «հոգւոց» մը արտասանեց։

—Աղթամարի Կաթող. Տեղապահը Ս. Աթոռին Տնօրէն Խորհրդին աջակցելու համար 6 անդամէ Քաղաքական Ժողով մը կազմեր է և ընտրութեան արդիւնքը տեղեկագրելով Պատրիարքարան, հաստատութիւնը խնդրեր է։

—Պետական պաշտօնեաներ երեքշաբթի օր Պէշիկթաշի եկեղեցին այցելելով, վերջին փոթորիկէն եկեղեցիին ու վարժարանին կրած վնասները քննեցին։

—Կեսարիոյ Առաջնորդ Տ. Տրդատ եպսկ. խնդրած է Պատրիարքարանէ որ դարձեալ Ս. Դանիէլի վանքին վերադարձնել իր երեք թեմերը, որք Խառն Ժողովոյ որոշմամբ Կեսարիոյ վիճակէն կցուած էին։

—Տնտեսական Խորհրդոյ վերջին նստին որոշումները.—Ագհիսարցի հանգուցեալ Եղիշէ Զալըգեանի կտակի մասին Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպս.էն Պատրիարքարան հասած պատասխանագիրը կարդացուելով խնդրոյն վերաբերեալ բոլոր թուղթերն ու կտակագիրը յանձնուեցան Խորհրդոյ անդամներէն Շիրինեան Միհրան էֆ.ի ուսումնասիրութեան համար։—Խասգիւղի Գալֆայեան Որբանոցի Խնամակալութիւնը, նոյն հաստատութեան անցեալ 1904 տարւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցին ընդարձակ տեղեկագիրը ուղարկած ըլլալով, յանձնուեցաւ Կեդր. Համարակալին ի նախաքննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։— Պօյաճըգիւղի Թաղ. Խորհուրդը եկեղեցւոյ ինչ ինչ անհրաժեշտ պէտքերուն համար ասկէ առաջ խնդրած էր որ ժողովրդեան տոմար մը յանձնուի 60 ոսկիի նուիրահաւաքութիւն մը կատարելու համար։ Խորհուրդն իր որոշումը տալէ առաջ պէտք տեսաւ Թաղ. Խորհրդոյ դիւանը հրաւիրել իր առաջիկայ նիստին։ —Մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդներէն ոմանք բաւական տարիներէ ի վեր իրենց մատակարարութեան յանձնուած եկեղեցիներուն հաշիւները ղրկած չըլլալով, հակառակ քանիցս եղած յանձնարարութեան, որոշուեցաւ վերստին գրել նոյն Թաղ. Խորհուրդներուն փութով ղրկելու իրենց հաշիւները։ — Խորհուրդը ամեն-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ, ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՏՈՒԿ ՆԻՍՏԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔԸ

ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ Է ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 17-ԻՆ

ՀՈԴՎԱԾ Է ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 26-ԻՆ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՏՈՒԿ ՆԻՍՏԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔԸ

ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ Է ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 17-ԻՆ

ՀՈԴՎԱԾ Է ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 26-ԻՆ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՏՈՒԿ ՆԻՍՏԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔԸ

ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ Է ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 17-ԻՆ

ՀՈԴՎԱԾ Է ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿՈՂՄԻՑ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 26-ԻՆ

Աղչէհիրցի (Գոնիա) 19 տրկ., դսկ. 18, Թ. վկր. 664։ Տիրատուր էֆ. Շահինեան Ակնեցի (Մամուրէթիւլ-Ազիզ) 21 տրկ., դսկ. 18, Թ. վկր. 665։ Աբիկ էֆ. Արզումեան Օրթաքէօյ-Կէյվէցի (Իզմիտ) 22 տրկ., դսկ. 18, Թ. վկր. 666։ Սարկիս էֆ. Դօզտոր Սիլիվրիցի (Չաթալճա) 26 տրկ., դսկ. 18, Թ. վկր. 667։ Զաւէն էֆ. Տայեան Տարտանէլցի (Պիղա) 24 տրկ., դսկ. 18, Թ. վկր. 668։ Քսէնոֆոն էֆ. Սանաքայի Միրոֆիլթօցի (Էտիրնէ) 20 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 669։ Մէհմէտ Մուհիէտտին էֆ. Կ. Պոլսեցի 20 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 670։ Ստեփան էֆ. Տէր-Ստեփանեան Արմաշցի (Իզմիտ) 25 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 671։ Լութէր էֆ. Պօհճալեան Բէյքէնցի (Էնկիւրիւ) 20 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 672։ Օսման Նէշաթ էֆ. Պրուսացի 33 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 673։ Ստեփան էֆ. Բօսպըլըգեան Պիլէճիքճի (Խիւտաւէնտիկեար) 33 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 674։ Տիգրան էֆ. Մարտիրոսեան Մալկարացի (Էտիրնէ) 26 տրկ., դսկ. 19, Թ. վկր. 675։ Յովհաննէս էֆ. Տէր Կարապետեան Պարտիզակցի (Իզմիտ) 23 տրկ., դսկ. 20, Թ. վկր. 676։ Յարութիւն էֆ. Պասապեան Էնկիւրիւցի 22 տրկ., դսկ. 20, Թ. վկր. 677։ Յակոբ էֆ. Պէզիրճեան Գոնիացի 24 տրկ., դսկ. 20, Թ. վկր. 678։ Կարապետ էֆ. Տէօլէնեան Պարտիզակցի (Իզմիտ) 20 տրկ., դսկ. 20, Թ. վկր. 679։ Նիքօլայի էֆ. Խրիսթօտուլի Օրթաքէօյցի (Էտիրնէ) 23 տրկ., դսկ. 20, Թ. վկր. 680։ Ստեփան էֆ. Նորատմեան Բէօթահիացի (Խիւտաւէնտիկեար) 19 տրկ., դսկ. 21, Թ. վկր. 681։ Տիգրան էֆ. Եսայեմուշաքեան Ամասիացի (Սըվազ) 20, տրկ., դսկ. 21, Թ. վկր. 682։ Ստեփան էֆ. Բալթամեան Կիւմիւլճինէցի (Էտիրնէ) 23 տրկ., դսկ. 21, Թ. վկր. 683։ Եանի էֆ. Խալաթօբուլօ Գըրգքիլիսէցի (Էտիրնէ) 20 տրկ., դսկ. 21, Թ. վկր. 684։ Մինա էֆ. Աթիմօ Սինասոսցի (Գոնիա) 23 տրկ., դսկ. 22, Թ. վկր. 685։ Թէոֆիլոս էֆ. Սորանիտէս Եոզղատցի (Էնկիւրիւ) 23 տրկ., դսկ. 22, Թ. վկր. 686։ Նիքօլա էֆ. Գօնսթանթինիտ Էլմալը—Մալկարացի (Էտիրնէ) 40 տրկ., դսկ. 22, Թ. վկր. 687։ Ստեփան էֆ. Տինկիլեան Ամասիացի (Սըվազ) 31 տրկ., դսկ. 22, Թ. վկր. 688։ Յակոբ էֆ. Ալեճեան Տիվրիկցի 39 տրկ., դսկ. 23, Թ. վկր. 689։ Լութէր էֆ. Վալլատեան Եէնիճէցի (Խիւտաւէնտիկեար) 39 տրկ., դսկ. 23, Թ. վկր. 690։ Տիմթրի էֆ. Պէրպէրօղլը Սարաճըլըէօթէ Կէյվէցի (Իզմիտ) 23 տրկ., դսկ. 23, Թ. վկր. 691։ Հագգը էֆ. Օսման Աղազատէ Բէօթահիացի (Խիւտաւէնտիկեար) 20 տրկ., դսկ. 24, Թ. վկր. 692։ Ռուբէն էֆ. Ցիլեան Անտիօքցի (Հալէպ) 28 տրկ., դսկ. 24, Թ. վկր. 693։ Խրիսթօ էֆ. Բէհլիվանօղլը Եէնիճէ-Վարտարցի (Սէլանիկ) 29 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 694։ Կարապետ էֆ. Պետրոսեան Ճէտիսքէօյցի (Խիւտաւէնտիկեար) 31 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 695։ Սարկիս էֆ. Բանտէլիօղլը Սթրանճացի (Սէլանիկ) 34 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 696։ Հոմէր էֆ. Մաքիմ Հալէպցի 27 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 697։ Եանի էֆ. Բաքա Սթրաթիօղլը Սիւֆլիցի (Էտիրնէ) 26 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 698։ Մէհմէտ Ալի էֆ. Հաճի Մուսթաֆազատէ Եէնիշէհրցի (Խիւտաւէնտիկեար) 29 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 699։ Արիֆ Մէհմէտ էֆ. Պիլէճիկցի 55 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 700։ Արսէն էֆ. Բիւրքճեան Սեւերէկցի (Տիարպէքիր) 21 տրկ., դսկ. 25, Թ. վկր. 701։

Հեռաւորներն ալ կարգ փոխելու մէջ առաջնութիւն չահած ըլլալով՝ մէյ մէկ մանրադէտի արժանացած են.—

Ահմէտ էֆ. Թեւմիզ Պէյզատէ Նալլուխան-Էնկիւրիւ, Գէորգ էֆ. Փափազեան Տիմէթօքա-Էտիրնէ, Աբխազոմ էֆ. Բիստնեան Տիվրիկ-Սըվազ, Միխալ էֆ. Կրիկոնիտի Սէլանիկ, Նուսրէթ Ղալիպ էֆ. Պրուսա, Խրիսթօ էֆ. Թէրզիօղլը Տիմէթօքա-Էտիրնէ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

3/16 Յունիս 1905

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — Մաքսային 5% փոխառութեան Օսմ. պարտաթուղթերու աէրերուն կ'ծանուցուի թէ այս արժէթուղթերուն՝ պայմանաժամը 1899 Յուլիսին աւարտած թիւ 26 կտրօնները եթէ մինչեւ 30 Յունիս /13 Յուլիս չներկայացուին վճարուելու համար, չեղեալ պիտի նկատուին։

⁂ 1896 5% փոխառութեան Օսմ. պարտաթուղթի աէրերուն կ'ծանուցուի թէ այդ արժեթուղթերու պայմանաժամը 1899 Յուլիսին աւարտած թիւ 6 կտրօնները եթէ մինչեւ 30 Յունիս/13 Յուլիս չներկայացուին վճարուելու համար, չեղեալ պիտի նկատուին 6—4

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Այգիները առաջին անգամ ծծմբատով սրսկելու եղանակը հասած ըլլալով, Օսմ. Հանր. Պարտուց Թողեալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'յիշեցնէ այգեձիակներուն թէ անհրաժեշտ է վերոյիշեալ միջոցը գործադրել, այգեկութքը ապահովելու համար։ Ինչպէս որ ըսուած է ասկէ առաջ, պղինձի ծծմբատը իբր նախզգուշական դարման կ'գործածուի միլդիուին դէմ, մինչ ծծումբը կ'ծառայէ կռուելու օյիտիումին դէմ։ Այս դեղը կը պատրաստուի 100 լիտր ջուրի մէջ խառնելով 2 քիլօ պղինձի ծծմբատ և 2 քիլօ չմարած կիր։ Ծծմբատը իբր անարգել միջոց, պէտք է որ սրսկուի հիւանդութեան երեւան ելլելէն առաջ։ Այս գործողութիւնը հարկ է կատարել նաեւ ճիշդ այն ատեն երբ երկարատեւ երաշտութենէ մը ետքը, հիւանդութիւնը մեծ աւերներ չէ գործած։ Արդարեւ այս երաշտութենէն ետքը մէկ քանի օրուան անձրեւը կրնայ վնասել բերքին։ Անձրեւոտ ամառուան մը ատեն, ծծմբատով սրսկելու գործողութիւնը պէտք է յաճախադէպ՝ այսինքն քասնական օրուան ընդմիջումներով կատարուի այգիի բոլոր մասերուն վրայ։ Իսկ վերջին դարմանումը պէտք է որ կատարուի այգեկութքէն առաջ։ 4—3

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

3/16 Յունիս, 1905/1321

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւլայեա օլունաճագ Գարա տէնիզ սըրա քէօմիւրլէրին պէհէր եւեց աթիգ գըրէշի մէճիտի 20 տէն 28 վէ գալպուրլանմըշ Լօնտօզ վէ Միտեա վէ Սէլանիկ վէ Մարմարա մէշէ քէօմիւրլէրինին քէզա պէհէր 100 գըրէշի 39 ղուրուշ ֆիյաթլա Թալիպի էօհտէսինտէ օլմագ մահը հալ բուլմինին 11 ինճի ճումա իրթէսի կիւնիւնէ գատար 100 տէ 3 Թէնզիլի պէլ գապուլ հատտը իթիպալտէ կէօրիւլտիկի Թագտիրտէ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթպյա Թալիպ օլանլարըն Թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի Խասսաի Ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի։

7 Հազիրան 321 3—2

⁂ Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւլայեա օլունաճագ աչճը սաթլարըն պէհէր Թօփը մէճիտի 20 ղուրուշ հիսապը իլէ 1 ղուրուշ 80 սանթիմտէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլմագ մահը հալ բուլմինին 11 ինճի ճումա իրթէսի կիւնիւնէ գատար 100 տէ 3 Թէնզիլի պէլ գապուլ եէվմը մէզքիւրտէ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթպյա Թալիպ օլանլարըն Թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի Խասսաի Ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի։

7 Հազիրան 321 3—2

⁂ Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւլայեա օլունաճագ զէյթուն եաղը Թալիպի էօհտէսինտէ օլմագ մահ հալ բուլմինին օն պիրինճի ճումաա իրթէսի կիւնի իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթպյա Թալիպ օլանլարըն Թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի Խասսաի Ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի։

Ցի Հազիրան 6 321 3—3

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Տ. ՔԱՐԱՄՔԷՎԱՅԻՏԷՍ

Ֆինջան Ճարշը խան, թիւ 60

Անխարդախ ձէթ և օճառ գնել փափաքողները, պէտք է այս վաճառատունը դիմեն. յիշեալ վաճառատունն արտադրող կեդրոններուն հետ ուղղակի յարաբերութիւն ունենալով, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուզուած քանակութեամբ ձէթի և օճառի համար, որոց ամէնէն ընտիր տեսակէն ըլլալը կ'հաստատէ։

Ապրանքներուն բնակարան յանձնումը վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ձրիաբար՝ 150 դահեկանէ վեր գնումներ ընողներուն։ Այն ապրանքները, որոցմէ գոհ չեն միայն գնողները, ետ կ'առնուին փոխարժէքը վճարուելով։

Գիները վերինեալ են և անփոփոխ

Առաջնակարգ ձէթ Այվալըքի	Օխան	7
Էտրէմիտ և Միտիլլիի ձէթ	»	6
Օճառ Կիրիտի	»	3 3/4
Այվալըք և Միտիլլիի օճառ	»	3 1/2
Միտիլլի Բ. [illegible] օճառ	»	3 1/4

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, գըպրոցներու, հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։

Ծանօթութիւն.—Հայերէ ոսկիի վարձատրութիւն մը պիտի տրուի այն անձին, որ հաստատէ թէ այս վաճառատան կողմէ ծախուած ապրանքներուն մէջ օտար և վնասակար նիւթեր կ'գտնուին։ 35

ԿԷՍ-ԳԼԽԻ ՑԱՒ

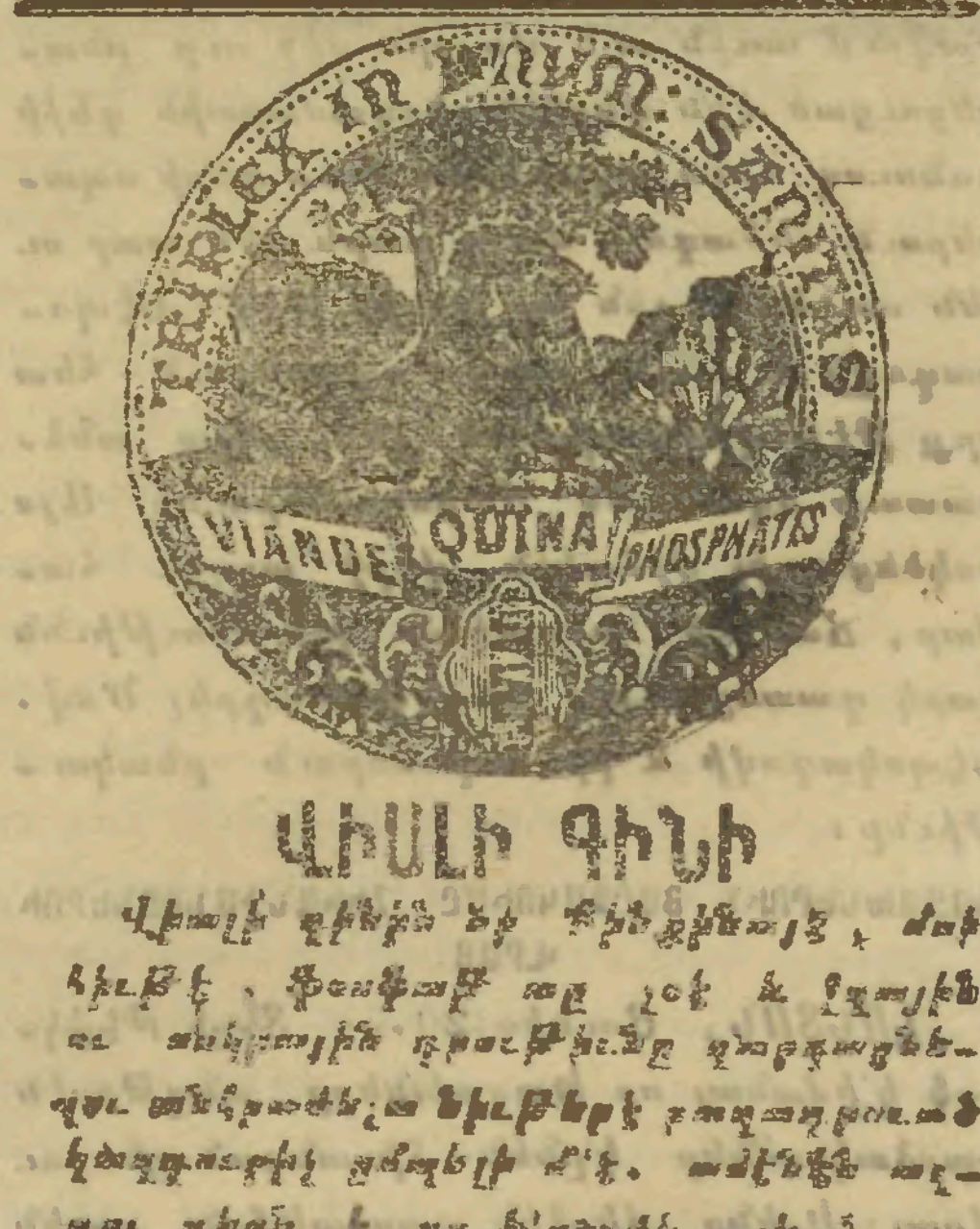
Երբ կէս գլխի-ցաւ ունենաս, ոչ միայն չես կրնար աշխատիլ եւ ո եւ է զբաղումով պարապիլ, այլ նաեւ դժբաղդ եւ արգահատանքի արժանի կացութեան մը կը մատնուիս, եթէ քրոնիկ հանգամանք մը առնէ այդ կէս գլխի ցաւը, ինչ որ յաճախ կը պատահի։ Ասոր առաջքը առնելու համար պէտք է գործածել ՔԼԷՐԹԱՆԻ ԽՍԱՆՍ ՏԸ ԹԵՐԷՊԱՆԹԻՆԻ ԲԷՐԼԸՆերը։

ՔԼԷՐԹԱՆԻ ԽՍԱՆՍ ՏԸ ԹԵՐԷՊԱՆԹԻՆԻ ԲԷՐԼԸՆերէն 3—4 հատը կը բաւեն արդարեւ քանի մը վայրկեանի մէջ ամէնէստիպերը՝ ամէնէն տառապեցնող կէս-գլխու ցաւերը եւ ամէնէն ցաւագին ջղային պրկումները՝ ո՛ւր որ ալ ըլլայ անոնց կեդրոնը, գլուխը, ամագները, կողերը եւայլն։ Ուրիշ դեղերէ աւելի արագաբար, վստահօրէն եւ առանց ցնցումի, կը բուժէ նաեւ նոյն իսկ ամէնէն զօրաւոր միզամղաքարորքումներ ու դժուարամիզութիւնները։

Բարիզի Բժշկական Ակադեմիան վաւերացուցած է այս դեղին պատրաստութեան կերպը, ինչ որ ամենամեծ տիտղոս մըն է զայն յանձնարարելու համար հիւանդներու վստահութեան։ Կը ծախուի բոլոր դեղարաններու մէջ, շիշը 2 ֆրանք։ 16—1

Ց. Գ. Տփոթութիւններէ զերծ մնալու համար, պահարանին վրայ գործանին հասցէին ուշադրութիւն ընել։

Maison L. Frere, 19, rue Jacob, Paris

ՎԻՍԼԻ ԳԻՆԻ

[illegible] 50—5

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA A ST PETERSBOURG

1881 Մարտ 20ին հիմն. Իրաւէսով արտօնեալ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ

Ընկերութեան ապրանքը, Մեծ Մարգարիտ 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան	142,585,000 »
1903ի հասոյթք	56,585,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է	314,768,000 »

Ընկերութիւնը չափ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ [illegible] ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և [illegible] կոտրելուն դէմ են։

Խմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վայվօտա փողոց, Ղալաթիա։

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Ա. ՀԻՐՄԻԿԶ

50—39

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՑԹԱՑԹԻԶ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

THE SINGER MANFG. CO. TRADE MARK

Սինկէրի կարի մեքենաները [illegible] ըլլալով, իրենց տեւողութեամբ [illegible] ճանաչուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր [illegible] Սինկէրի [illegible]։ Սինկէրի Ընկերութեան [illegible] 4000է աւելի [illegible] մէջ։

Մասնաճիւղեր բոլոր [illegible] մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին Բերա, Ստամպոլ, Ղալաթիա Սկիւտար գիւղաց։

Բերա) Ստամպոլ Ճատտէսի Գօն-Մարշէ դիմաց թիւ 343 և 343 չիրին

Ղալաթիա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին եաւր.
) [illegible] դիմաց.

Ստամպոլ) Սուլթան Համամ թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ [illegible] դիմաց թիւ 133

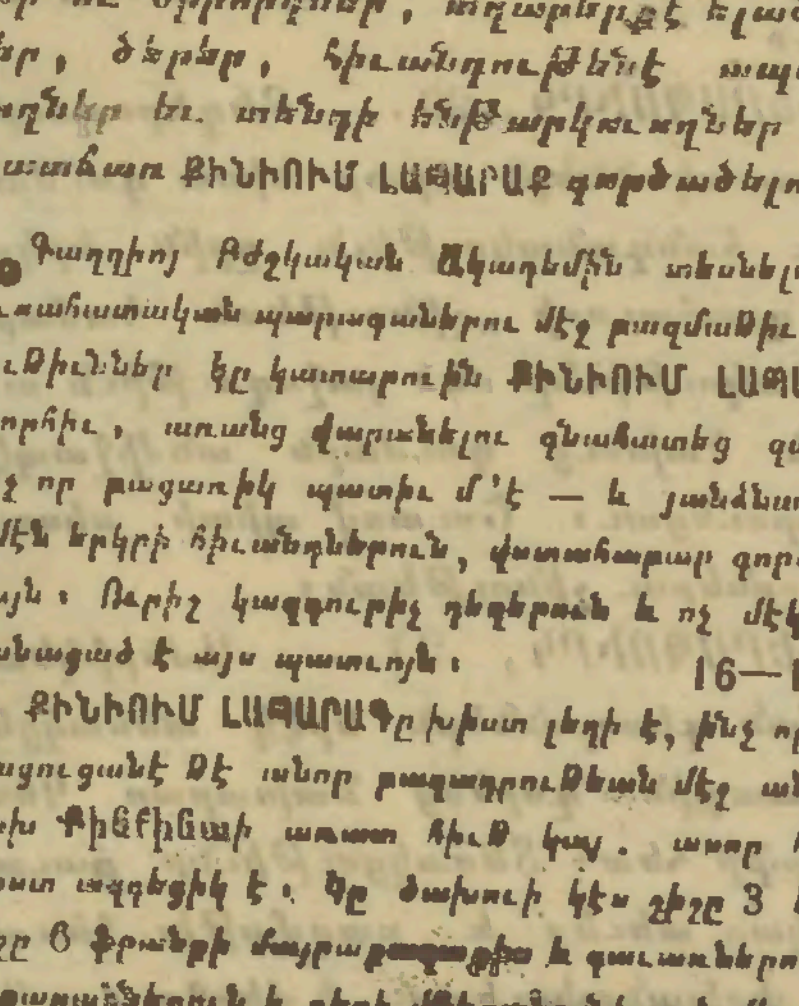
Սկիւտար, Չարշը Պօյու, թիւ 120.

[illegible] Ընկերութեան կեդրոնական [illegible] Բերա, Ստամպոլ Ճատտէսի, թիւ 343 և 343 չիրին, [illegible] 50—3

ՅԱՄԱՌ ՏԵՆՏԷ (ՈՍԿՈՐ)

Տառապողներուն համար է

«32 տարեկան եմ — կը գրէ Պ. Մարքէն՝ երկրագործ Իկրոմոնի մէջ — նախընթաց ամառ տենտէ (արթմա) մը բռնեցայ, որ Սիւլֆատ տը Քինինի գործածութեամբ բուժուեցաւ։ Անցեալ Օգոստոսին դարձեալ նոյն տենդին որ օր ընդ մէջ կու գար վրաս. սակայն Սիւլֆատ տը Քինինը իր սովորական ազդեցութիւնը չկրցաւ ընել այս անգամ։ Ստամոքսս խիստ կը ցաւէր, ջերմս կ'աւելնար, կերակուրներէ կը զզուէի ու միշտ փսխելու կու գար։ Տկարացած, նիհարցած, լքնցած էի, գիշերները մինչեւ ի լոյս կը սառսռէի առանց կէս ժամ քնանալու։ Եւ տեսնելով որ

մինչեւ հիմայ չը գտնուեցաւ դեղ մ'որ անդըլս բուժէր, յուսահատ մահուան կը սպասէի։ Բժիշկն յանձնարարեց որ ամէն ճաշի ժամանակ 3 ըմպելի գաւաթ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔ խմեմ։ Այս դեղ առաջին օրերը խիստ ջերմութիւն պատճառեց ստամոքսիս որուն հետեւանօք սկսայ մաղձ փսխել։ 4—5 օր վերջ տենդս (արթմա) անյայտացաւ. բուժուած ըլլալուս զուարթութիւնս վերադարձաւ, տասներորդ օրը կատարելապէս բժշկուած էի ու անկէ ի վեր անգամ մ'ալ տենդս (արթմա) չտեսայ։ Հիմայ ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել, եթէ ոչ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔ Quinium Labarraque յանձնարարել ամէն անոնց որք տենդէ կը տառապին»։

Ամէն ճաշէ վերջ մէկ երկու գաւաթ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔ գործածել, բաւական է ամէնէն հին եւ յամառ տենդը կարճ ժամանակի մէջ արմատէն բուժելու։ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔի ազդեցութիւնը պարզ Սիւլֆատ տը Քինինէն հարիւրապատիկ արագ եւ անմիջական է. անոր համար որ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔը, Քինքինայի ամբողջ յատկութիւնները զատ կը պարունակէ նաեւ ուրիշ կազդուրիչ տարրեր։ Այս դեղ ոչ միայն տենդը կը բուժէ, այլ աւելին զօրացնելով հիւանդութեան վերադարձը կ'արգիլէ։ Հիւանդութենէ ապաքինողներ այս դեղին շնորհիւ քիչ ատենէն կը վերստանան իրենց ոյժն ու կայտառութիւնը։ Տկարակազմներ, հիւանդութեան, չարաչար աշխատութեան ու զեղծումներու հետեւանօք տկարացած անձինք, արագ մեծցող պատանիներ ու օրիորդներ, [illegible] կիներ, ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ եւ տենդէ ենթարկուողներ, [illegible] ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔ գործածելու են։

Փարիզի Բժշկական Ակադեմին տեսնելով որ բուժական պարագաներու մէջ բազմաթիւ բժշկութիւններ կը կատարուին ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔի շնորհիւ, առանց վարանելու գնահատեց զայն — ինչ որ բացառիկ պատիւ մ'է — և յանձնարարեց ամէն երկրի հիւանդներուն, փառահեղ գործածել զայն։ Ուրիշ կազդուրիչ դեղերուն և ոչ մէկն արժանացած է այս պատւոյն։ 16—1

ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՐԱՔը խիստ լաւ է, ինչ որ կ'ուզուցանէ թէ անոր բաղադրութեան մէջ անխարդախ Քինքինայի առատ հիւթ կայ. անոր համար խիստ ազդեցիկ է. Կը ծախուի կէս շիշը 3 և մէկ շիշը 6 ֆրանքի մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ։

Կեդրոնատեղի, Մէզօն Ֆրէր, Ժագօպ փողոց, թիւ 19, Բարիզ։

Maison Frere, 19, Rue Jacob, Paris.

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ չատ անգամ պատահած էք անձանց, մանկամարդ աղջիկներու եւ քնատ տղոց, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով, տժգոյն դէմքով եւ տգատ մարմնով արգահատանքը կը չարժեն մարդուս։ Անարիւնութեան զոհեր են անոնք, որք կամ [illegible] հետեւանօք՝ [illegible] տեղեր բնակիլ ստիպուած ըլլալով [illegible] են, եւ կամ հարուստ ընտանեաց զաւակներ, որոնց մասին [illegible] խնամք թոյլ, նիհար, տժգոյն եւ տկարակազմ ըրած է զիրենք։

Այս գոհերը զօրացնելու, ուժովցնելու եւ անոնց երեսին գոյները բերելու համար ազդու, զօրաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ ամենուն դիւրամարսելի դեղ մը պէտք էր. Ահա այս դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ ձիթն իւղէն չատ աւելի իօտ պարունակելով հանդերձ անոր պէս զզուեցուցիչ չէ. անկէ աւելի դիւրամարս է եւ խիստ քաղցրահամ։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չատով կ'ազդէ եւ անհրաժեշտ դարման մ'է, տկարակազմ, նիհար եւ տժգոյն անձանց, հիւանդութենէ ապաքինողներու եւ տղայոց եւ օրիորդներու համար.

Այս գինիին բաղադրութեանը մէջ իօտէն զատ, մեծ քանակութեամբ ալ թանին կայ, որուն կազդուրիչ, զօրացուցիչ ու վերանորոգիչ ազդեցութիւնը հանրածանօթ է։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻԻՆ ազդեցութիւնն ալ [illegible] ամէն կողմէ հաչակուած ըլլալով, չատ մը չահամոլներ անոր կեղծն ու [illegible] նմանութիւնը պատրաստած են ու կը ջանան միամիտներուն հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ այս կարգի խաբէական խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է ՄԻԱՅՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։

50—26

ՊՈՂՊԱՏ (ՉԵԼԻՔ) ԵՒ ՔԻՆՔԻՆԱ

FER ET QUINQUINA

Ժամանակակից բժիշկները միաձայնութեամբ կ'վկայեն թէ տկարցած և այժէ ինկած մարմինը զօրացնելու եւ կազդուրելու միակ միջոցը ԵՐԿԱԹՆ ու ՔԻՆՔԻՆԱՆ է։

ԵՐԿԱԹԸ կ'յանձնարարուի արիւնի վրայ ունեցած ազդեցութեանն համար, քան որուն արիւնն [illegible] չատ երկաթ պարունակէ, այժմ այն համեմատութեամբ կ'աւելնայ։ Իսկ Քինքինային ընդհանուր մարդկային կազմուածքին և գլխաւորաբար ստամոքսին վրայ ունեցած կազդուրիչ ազդեցութիւնն համբաւաւոր է. մարմինը չատ անգամ տոնար համար կ'ակրնայ, երբ ստամոքսը չկրնայ մարսողութիւնն աղէկ կատարել։ Երբ մարդ ԱՐԻՒՆԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ, ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԻՒՆ և ընդհանուր տկարութիւն զգայ, պէտք է և անհրաժեշտ է որ ՔԻՆԱԼԱՌՈՇԻ ԵՐԿԱԹԱՒՈՐ ՍՏՈՒՆ գործածէ. որովհետեւ ՔԻՆԱԼԱՌՈՇԸ երկաթի և քինքինայի հիւթէ բաղադրուած ըլլալով, քինքինայով բաղադրուած ամէն դեղերէն ազդեցիկ, զօրաւոր և այժ տուող է։ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆՆ հիմնապէս և չուտով բուժելու համար պէտք է Քինալառոշի առանց երկաթի խմել։ Թէ պարզ և թէ երկաթախառն Քինալառոշի անփոփոխելիները փնտռեցէք դեղարաններէն և կեդրոնատեղ զգուշացէք։ 35—19

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (23)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

«ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ»

ԳՐԵՑ.— ՓԻԷՌ ԼՕԹԻ

Դ.—ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՐՔԱՅԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ճիշդ ատոր մօտը կ'գտնուէին, ատեն մը, չֆարի Քոյրերը, որոնք պզտիկ Չինուհիներու դպրոց մը կ'վարէին հոն. հիմա իրենց համեստ հաստատութիւններէն աղիւսներու ու մոխիրի կոյտեր միայն կը մնան. նոյնիսկ անոնց պարտէզներուն ծառերը արմատախիլ ըրած և գլխիվայր անկած են կրկին, հողին մէջ, ինչ որ անհուն ծաղրանք մըն է իրենց համար։

Եւ ահա, մօտաւորապէս, այդ բարի Մայրապետներուն պատահածին պատմութիւնը։

Միս մինակ էին անոնք այն գիշերը՝ ուր հազարի չափ Պօքսըրներ, կռնկեր չալելով, եկան մահուան սպառնալիքը տանել անոնց պատերուն տակ. այն ատեն, ջերմեռանդ Քոյրերը, մարտիրոսութեան սպասելով հանդերձ, աղօթքի սկսան իրենց մատուռին մէջ։ Բայց չատ չանցած աղմուկները դադրեցան, և երբ առտու եղաւ, չրջականները Թափուր էին. այն ատեն, անոնք կրցան Բէքին փախչիլ ու եպիսկոպոսարանին չրջափակին մէջ ապաստանիլ, հետերնին բերելով իրենց պզտիկ աչակերտուհիներուն սարսափահար երամակը։ Երբոր վերջէն, Պօքսըրներուն հարցուեցաւ թէ. «Ինչպէ՞ս եղաւ որ ներս չմտաք, զանոնք սուրէ անցընելու համար.» անոնք պատասխանեցին. «Որովհետեւ վանքին բոլոր պատերուն վրայ, մէկէնիմէկ, զինուորի գլուխներ ու հրացանի փողեր ցցուեցան։» Ուրեմն, բարի մայրապետները, իրենց կեանքը, այդ վայրկեաններուն մէկ զգայախաբութեան կ'պարտէին։

Իրենց կործանած պարտէզներուն հորերը, հիմա դիակի հոտերով կ'լեցնեն չրջականները։ Ջրամբարներու պէս լայն, երեք խոչոր ու մշտաբաց հորեր էին անոնք, որոնք այնքան մաքուր ու վճիտ ջուր մը կ'հայթայթէին որ, հեռուներէն կու գային զայն փնտռել, դեսպանատուններուն պէտքին համար։ Պօքսըրները, զանոնք մինչեւ բերաննին լեցուցած էին, Ֆրէռներու վարժարանին պզտիկ տղաքներուն ու չրջակայ օտարազգի ընտանիքներուն կտրըտուած ու հոշոտուած մարմիններովը։

Ծառերը անմիջապէս եկած են ասեղ ուղղածնուն չափ գարշելի այն կոյտին մէջէն, որ մինչեւ հողին երեսը կ'բարձրանար. բայց դիակները չափազանց չատ էին. ուստի, դիզուած այդ մսակոյտէն չատ բան մնացած է դեռ, չորութեան ու ցուրտին մէջ անեղծ պահպանուելով, — և չարչարանքի նշաններ ցուցադրելով տակաւին։ Սա խեղճ երանքը դանակի հարուածներով չերտուած է, ճիշդ այնպէս ինչպէս հացագործները կ'ընեն հացի նկանակներուն վրայ։ Տա խեղճ ձեռքը, մ'ալ ոչ մէկ եղունգ ունի։ Ահա կին մը՝ որուն մարմինին ծածուկ մէկ մասը, սուր դանակով մը կարեր և բերանին մէջն են դրեր, բաց ծնօտներուն մէջտեղը, ուրկէ չուները դուրս չեն քաշեր... Կարծես թէ աղ են ցաներ այդ դիակներուն վրայ, մինչդեռ եղածը եղեամ է, որ չուքի անհաւոր ծալքերուն մէջ չէ հալած ու մնացած է։ Այլ տակաւին, արեւը, անողոք ու պայծառ արեւը, մանրամասնօրէն երեւան կ'բերէ նիհարութիւնները, ոսկորի ցայտուցքները, և կ'չափազանցէ բաց բերաններուն սուկումը, ինչպէս նաեւ անձկալից կեցուածքներու ու ոգեվարի գալարումներուն պիրկութիւնը։

Այսօր հորիզոնին վրայ ոչ մէկ ամպ. խորունկ ու տժգոյն երկինք մը՝ ուրկէ մեծապայծառ լոյս մը կ'իջնայ ու կ'սփռուի։ Եւ այս այսպէս պիտի ըլլայ, կ'երեւայ, նոյնիսկ ամէնէն աւելի խիստ ցուրտ օրերուն ու մռայլ օդերուն,— ինչու որ, հոս, Բէքինի մէջ, անձրեւները ու ձիւները խիստ հազուագիւտ բաներ են։

Չինուարական մեր կարճ նախաճաշէն վերջը, զոր Թանկագին ճենապակիէ անօթներով կ'հրամցնեն մեզ, ապակեփակ երկայն ճեմելիքին մէջտեղը, կ'մեկնիմ «Մեր Հիւսիսային ապարանք»էն, հաստատուելու ու աշխատելու համար, հանդիպակաց եզերքին վրայ, այն քէօշկին մէջ՝ զոր ես ինքս ընտրեցի երէկ առաւօտ։ Ժամը մօտաւորապէս երկուքն է. ամառուան ճըշմարիտ արեւ մը կարծես, կ'ճառագայթէ ամայի ճամբուս վրայ, Մարմարէ Կամուրջին ճերմակութիւններուն վրայ, լճին մակերեսին վրայ և այն դիակներուն վրայ, որոնք կ'նմջեն լօթիւսի սառած տերեւներուն մէջտեղուանքը։

Բոլորաձեւ պալատին մուտքին առջեւ, պահապաններ կ'բանան և առանց ինծի ընկերանալու, ետեւէս կ'գոցեն կարմիր լաքէ դուռները։ Կ'քալեմ ու կ'առաջանամ չեղ յատակին վրայէն՝ որ զիս բարձրաւանդակին վրայ կ'հանէ, և ահա ինքզինքս մինակ, բացարձակապէս միայնակ կ'զգամ, կախեալ պարտէզիս ու արտակարգ ապարանքիս խոր լռութեանը մէջ։

Աչխատութեան խուցս երթալու համար, պէտք է անցնիմ, նուրբ փայտանդէններով չինուած նեղ անցքերէ, որոնք կ'ոլորտըկին, հինաւուրց ծառերու ու յոյժ արուեստական ապառաժիկներու մէջտեղուանքը։ Ցեառոյ, երեւան կ'ուգայ լոյսով ողողուն քէօշկը. արեւուն չքեղ փայլը կ'անդրադառնայ եղանիւ վրայ, ու աթոռներուն վրայ. ոսկեգոյն դեղին բարձերուն վրայ։ Հոկտեմբերի մեղամաղձոտ ու գեղեցիկ արեւը կ'լուսաւորէ ու կ'տաքցնէ գերընտիր այս առանձնոցը, ուր Խնամակալուհին կ'երեւայ թէ կ'սիրէր նստիլ, ու վերէն դիտել, ծաղիկներով ամբողջովին կարմրած իր լիճը։

Ապակիներուն վրայ, վերջին թիթեռնիկները, վերջին պիծակները, որոնց կեանքը երկարաձգուած ըլլալ կ'թուի այս ջերմանոցի մթնոլորտին մէջ, յամրօրէն կը Թեւաթափեն։ Առաջքս կ'տարածուի կայսերական այդ անսահման լիճը, զոր կը գօտեւորէ Մարմարեայ Կամուրջը. երկու եզերքներուն վրայ, դարաւոր ծառեր կարծես անտառային չրջանակ մը կ'յօրինեն իրեն, ուրկէ կնճռոտ տանիքներ կ'բարձրանան ապարանքներու ու մեհեաններու, որոնք Փայտաններու զմայլելի դէզեր են։ Չինական հովահարներու վրայ եղածին պէս, հոս ալ, էն առաջքը կ'երեւայ մանր ժայռիկներուն, մօտակայ քէօշկի մը կիտուածէ պզտիկ հրէշներուն գերանուրը քնքուշութիւնը, և ետին, լուսաւոր խոռոչներու մէջ, հեռուն, յստակ կերպով կ'ստուերագծուին ծամծուռ ոստեր՝ որոնք հինաւուրց մայրիէ մը կ'կախուին։

Միս մինակ եմ, բացարձակապէս ու զմայլելիօրէն մինակ և Թառած՝ խիստ բարձրը, կործանած ու լուռ չքեղութիւններու մէջտեղուանքը, անհասանելի վայրի մը մէջ, որուն չուրջը, պահակներ կ'հսկեն։ Երբեմն, ագռաւի կռինչ մը կ'պոռթկայ։ Եւ կամ, հեռուէն հեռու կ'լսուի ձիու մը ոտնատրոփը որ կ'անցնի վարէն, տարօրէն այն պարիսպին՝ որուն վրայ կանգնած է իմ մենաւոր բնակարանս. զինուորական թմբուկներ մըն է ան հաւանօրէն։ Ուրիշ ոչինչ. ոչ մէկ մերձակայ աղմուկ կու գայ խռովել, Թագաւորական լռասլիր հանդարտութիւնը, ոչ մէկ հաւանական անակնկալ, ոչ մէկ այցելութիւն, ոչինչ։

Ժամէ մը ի վեր կ'աշխատիմ, երբ ետեւէս, մուտքի պզտիկ խրթանցքներուն կողմէն, խիստ Թեթեւ քսուըտուք մը, խորհրդաւոր ու հաճելի ներկայութեան մը զգայութիւնը կուտայ ինծի, և կ'դառնամ տեսնելու համար. կատու մըն է ան, որ մէկէնիմէկ կանգ կ'առնէ ու Թաթիկին մէկը օդին մէջ, վարանոտ, և ուշադիր կ'նայի աչքերուս մէջ, կարծես ըսել ուզելով. «Ո՞վ ես դուն նայիմ։ Եւ ի՞նչ ընել եկած ես հոս...»

Խիստ ցած ձայնով կ'կանչեմ զինքը. ան կ'պատասխանէ աղբաձայն մլաւիւնով մը,— և ես կ'չարունակեմ աշխատիլ ու գրել, ես որ միշտ տրամադիր եմ յարգանքով վարուիլ կատուներուն հետ, և չատ լաւ գիտեմ որ առաջին տեսակցութեան մը համար, ասկէ աւելի պէտք չէ առաջ երթալ։

Շատ աղւոր կատու մըն է ան, ճերմակ ու դեղին, որ վայելչակերպ, բարեկիրթ ու նոյնիսկ ազնուաչուք երեւոյթ ունի։

Վայրկեան մը վերջը, նոր քսուըտուք մը տեղի կ'ունենայ, և այս անգամ ճիշդ ու ճիշդ սրունքիս վրայ. այն ատեն, ձեռքս կամաց կամաց կ'իջեցնեմ վար, մինչեւ Թաւշագեղ պզտիկ գլուխը՝ որ նախանձայի Թեթեւ ընդդիմանալէ մը ետքը, կ'Թողու որ գգուեմ զինքը, և անձնատուր կ'ըլլայ։ Ալ լմնցաւ, ծանօթութիւնը հաստատուած է։— Ակներեւապէս գգուանքները, փայփայանքները վարժ կատու մըն է ան։ Վաղը և ամէն օր, պիտի խնդրեմ հետեւորդ զինուորէս որ, իմ համեստ ուտելիքիս մէջէն, պզտ ուտելիք մը յատկացնէ անոր։

Այս կլիմաներուն տակ, ամառուան պատրանքը, վերջ կ'գտնայ օրուան հետ։ Արեւը, այն պահուն՝ ուր ահագին ու կարմրավառ կ'խոնարհի Լօթիւսներու Լիճին ետին, մէկէն ի մէկ ձմեռուան արեւի իր տրտում երեւոյթը կ'հագնի, միեւնոյն ատեն, ընդհանուր սարսուռ մը կ'անցնի իրերուն վրայէն, և պարապ ապարանքին մէջ ամէն բան յեղակարծ կերպով կ'մթագնի ու կը սգաւորի։ Այն ատեն, այդ օրուան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, կ'իմանամ քայլեր՝ որոնք կ'մօտենան և կ'Թնդան բարձրաւանդակին քարայատակներուն վրայ ու խոր լռութեան մէջ. իմ ծառաներս են անոնք, Օսման և Ռընօ, որոնք ինէ նախապէս ստացած հրահանգներուն համեմատ կուգան զիս փնտռել. և յետոյ անոնք միակ մարդկային էակներն են, որոնց առաջեւ բացուելու հրաման ունին, վարի պարիսպին դուռները։

Երբ վերջալոյսին, մեր բնակավայրը վերադառնալու համար կրկին կ'անցնինք Մարմարէ Կամուրջէն, սառուցիկ ցուրտ մը կ'ընէ և ամէն իրիկուան խռնուած չոգին կ'սկսի ամպ կազմել Լօթիւսներու Լիճին վրայ։

Ընթրիքէն վերջը, խաւար գիչերով, խուզարկութեան կ'ելլանք մեր ապարանքին սրահներուն ու բակերուն մէջը։ Առջի գիչերները, ապակիներուն Թափանցկութեանը մէջէն, նշմարած էինք վրդովիչ պզտիկ լոյսեր, որոնք աղմուկ հանած ատեննին անմիջապէս կ'մարէին և քիչ վերջը կրկին կ'դեգերէին չրջմոլիկ հոգիներու պէս, քիչ մը հեռուոր ու անծանօթ ճեմելիքներուն մէջ։

(Շար.) Թարգմ. ՉԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՅ